

คัมภีร์ « เต้าเต๋อจิง » ของท่านเหลาจื่อ เป็นรากฐานแห่งการสร้าง ความปรองดองสมานฉันท์

สิ่งที่ศตวรรษที่ 21 ต้องการมากที่สุดคืออะไร คือ ความปรองดองสมานฉันท์ ไม่ว่าจะเป็มนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์เราด้วยกัน สังคม และประเทศชาติ ล้วนแต่ต้องมีความปรองดองสมานฉันท์ทั้งนั้น เงื่อนไขประการแรกของความปรองดองคือ ส่วนลึกของจิตใจมนุษย์เราต้องมีความปรองดอง และหนังสือแบบเรียนที่ดีที่สุดสำหรับความปรองดองก็คือ คัมภีร์เหลาจื่อ « เต้าเต๋อจิง »

จำเริญวาท

วันที่ 28 ตุลาคม ค.ศ. 2008

บทที่ 1

ประตูสู่มวลล้าลึกอัจฉริยะ

วิถีมีมากมาย

มิใช่วิถีรินทร์

ชื่อมีมากมาย

มิใช่ชื่ออมตะ

“ไม่มีนาม” เริ่มแรกฟ้าดิน

“มีนาม” มารดาสรรพสิ่ง

“ไม่มี” สรรวจลึกลับเท่าใด

“มี” สรรวจจุดเริ่มและสิ้นสุดได้

มาจากแหล่งเดียวกันแต่มีนามต่างกัน

เป็นประตูแห่งความลึกลับอัจฉริยะทั้งมวล

คติธรรม

- 1) เต้าเป็นที่พึงพิง ย้อนกลับ และเป็นประตู่ที่เผยความลึกลับของทุกสิ่งบรรดามี
- 2) “ไม่มี” เป็นรูปแบบการดำรงอยู่ของเต้า สรรพสิ่งในโลกถือกำเนิดจาก “ไม่มี” ถ้ากุมวิธี “มี” และ “ไม่มี” ได้ แล้วคล้อยตามฟ้าสอดคล้องคน จึงจะมีความเป็นอิสระ
- 3) คนเราเกิดและดับท่ามกลางธรรมชาติ เดิมทีสรรพสิ่งในโลกนั้นเจริญเติบโตตามธรรมชาติ ไม่จำเป็นต้องใส่ใจ แต่จะไม่ใส่ใจก็ไม่ได้ ต้องรู้จักเป็นไปตามธรรมชาติ
- 4) พบปัญหา ต้องใคร่ครวญอย่างสงบและเยือกเย็น ไม่จำเป็นต้องรีบชี้แจง ขอเพียงมีความบริสุทธิ์ใจก็เพียงพอแล้ว
- 5) ประตู่แห่ง “เต้า” เกิดขึ้นเพื่อความสงบ ผู้คนที่ส่งเสียงดังก็ให้พวกเขาส่งเสียงไปเถิด มีใช่ไม่ใช่ดีเขา แต่ต้องดูแลเขาด้วยความสงบ จะดูแลเขาก็ต้องสบายใจก่อน
- 6) เดิมทีมนุษย์และเต้าธรรมชาติเป็นองค์เดียวกัน เห็นห่างเต้าธรรมชาติเท่ากับทำลายมนุษย์ให้พินาศ เพื่อให้โลกและมนุษย์ได้อยู่อย่างยั่งยืน และให้ชนรุ่นลูกรุ่นหลานของเราได้สืบสานอย่างต่อเนื่อง ขอให้ทุกท่านจงทำความเข้าใจ “เต้า” ให้ลึกซึ้งด้วยจิตใจที่อ่อนนุ่มและอ่อนโยน จงทะนุถนอม “เต้า” ในดวงจิตของมนุษยชาติ

บทที่ 2

มีกับไม่มีก่อเกิดซึ่งกันและกัน

คนทั่วหล้ารู้ว่ามีความงาม
จึงมีอุปลักษณะ
ต่างรู้ว่ามีความดี
จึงมีความชั่ว
มีกับไม่มีก่อเกิดซึ่งกันและกัน
ยากกับง่ายประสานให้งานสำเร็จ
ยาวกับสั้นเกิดเปรียบเทียบ
สูงกับต่ำเสริมกันและกัน
เสียงกับเสียงสะท้อนประสานกัน
หน้ากับหลังเรียงกัน
เป็นกฎนิรันดร์
อริยุบบุคคลจึงบริหารด้วยอุบาย
สอนด้วยไร้วาจา
ให้สรรพสิ่งเจริญพัฒนาโดยไม่ก้าวก้าว
ให้เกิดโดยไม่ถือครอง
เกื้อกูลโดยไม่หวังผล
มีผลงานแต่ไม่อวดตน
เพราะไม่ถือความดีความชอบ
ผลงานจึงไม่สูญหาย

คติธรรม

- 1) ภาวะสูงสุดของเต๋า ก็คือ “ไม่มี” ภาวะสูงสุดของคุณภาพ คือ ความว่างเปล่า
- 2) การยึดติดเป็นบ่อเกิดของข้อบกพร่องทั้งปวง จงอย่ายึดติด ต้องปล่อยวาง ปล่อยวางจึงจะเป็นอิสระได้
- 3) ฟাঁดดินมีความสวยงามแต่ไม่ปรีปาก
- 4) ความสำเร็จหมายถึง ประสบผล มิใช่ไปถือครองผล ควรคิดว่า ผลเป็นของคนทั่วหล้า อย่าคิดว่าผลนั้นเป็นของตน
- 5) คำว่า “อู้เหวย” มิได้หมายความว่า “ไม่ทำ” แต่หมายถึงทำแล้ว ปล่อยวางได้
- 6) การสอนโดยไร้วาจา มิใช่ไม่พูด แต่พูดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม ไม่ต้องเป็นห่วง ขอเพียงจิตเข้าใจเป็นอันใช้ได้
- 7) เราควรมีจิตใจที่สอนผู้อื่นโดยไม่รู้จักเบียดเบียน ชั่วชีวิตพยายาม สร้างกุศลไปทั่วให้เต็มที อริษฐานเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวให้โลก และมนุษยชาติสันติสุข

บทที่ 3

ใช้อุบายอย่างชาญฉลาด

ไม่ยกย่องแต่ผู้ปรีชา
ประชาชนจะไม่อื้อแย้ง
ไม่สนใจสิ่งหายาก
ผู้คนไม่เป็นโจร
ไม่มีสิ่งยั่วยุ
จิตใจไม่ว้าวุ่น
วิธีของอริยบุคคล
ทำให้จิตผู้คนบริสุทธิ์
ใส่ใจชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน
ลดการแก่งแย่ง
เสริมสุขภาพ
ทำให้ผู้คนไม่ฟุ้งซ่านไม่โลภเป็นนิตย์
ผู้ฉลาดก็มีบั้งอาจก่อกรรมทำเข็ญ
ปฏิบัติอย่างอุบาย
บริหารได้ทุกเรื่อง

คติธรรม

- 1) เราใช้ชีวิตรวมหมู่ในสังคม ความตั้งใจและอารมณ์ของเรามักถูกระทบและรบกวนจากสังคม เนื่องจากจิตใจฟุ้งซ่านทำให้จิต

ดั้งเดิมที่บริสุทธิ์กลายเป็นสับสนและหุนหันพลันแล่น แล้วเราจะ
ต้านทานสิ่งรบกวนและผลกระทบจากความคิดสับสนที่มีสาเหตุมา
จากภายนอกได้อย่างไร

ประการแรก ฝึกฝนด้วยตนเอง ต้องสันทัดจำแนกผิดถูกของ
ความคิดสับสน ทำการกลั่นกรองด้วยจิตสำนึกโดยเป็นไปเอง
ตามธรรมชาติ

ประการที่สอง สร้างฉากกั้นต้านทานความผิดถูก โดยไม่รับ
ไม่ติดพันและไม่ร่วม ทำให้ความคิดสับสนไม่อาจแทรกเข้าได้

ประการที่สาม บ่มเพาะตนเป็นผู้มีทำนองคลองธรรมสามารถ
แก้ไขปัญหาได้ดี

- 2) มีความโลภมาก ทิ้งแก่นเอากระพี้ แสวงแต่เรื่องซีมง เพราะ
สนใจเรื่องเล็กทำให้เสียการใหญ่
- 3) อย่าได้หลงใหลต่อสมณนามในมโนภาพ จิตใจต้องสงบ อย่าได้
สับสน
- 4) วิญญาณสำคัญของคัมภีร์ “เต๋าเต๋อจิง” คือการฝึกฝนจิต การปรับ
โภชนาการเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการบำรุงรักษาสุขภาพ
อย่าได้สนใจกับคำพูดที่ไม่ถูกใจมากเกินไป สุขภาพร่างกายเป็น
เรื่องที่สำคัญที่สุด
- 5) อย่าถือว่าตนฉลาด อย่ามัวทำงานเพื่อชื่อเสียงและผลประโยชน์
และจุดมุ่งหมาย
- 6) อย่ามัวคิดคำนึงแต่ผลได้ บางครั้งการเป็นไปเองตามธรรมชาติก็
คือตำรับยาที่แท้จริง

บทที่ 4

โครงร่างเต่าว่างเปล่า

เต่ากว้างใหญ่ไพศาล
มีบทบาทมีฐิณ
ลุ่มลึกยาวนาน
คล้ายบรรพบุรุษของสรรพสิ่ง
ไม่อวดเก่ง
สลายข้อพิพาท
กลมกลืนแสง
คลุกเคล้าฝุ่น
ล้ำลึกสุดหยั่ง
คล้ายมีคล้ายไม่มี
เข้าใจเป็นลูกใคร
ละม้ายคล้ายอยู่ก่อนหน้าพระผู้เป็นเจ้าของ

คติธรรม

- 1) จุดเทียนเล่มหนึ่งไว้ในห้องมืด ความมืดหายไปนับัดตล หากเพิ่มจำนวนเทียนไข ห้องจะสว่างมากยิ่งขึ้น แต่การแปรเปลี่ยนที่ขาดอยู่ที่เทียนไขเล่มแรก เพราะเทียนได้สลายความมืด ดังนั้นเราต้องทำให้เตาในจิตผุดผ่อง การตั้งปณิธานก้าวแรกจึงมีความสำคัญมาก
- 2) ศึกษาจนชีวิตหาไม่และรักษาจิตให้ว่างเปล่าเสมอ จึงจะมีบรรยากาศแห่งความมงคลอย่างต่อเนื่องได้
- 3) อย่าใช้คำพูดที่เหน็บแนม ทำร้ายจิตใจผู้อื่น เป็นการทำลายตนเอง มีท่าทีที่อ่อนโยนและช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความจริงใจ ก็คือ การทำนาบุญ
- 4) ต้องศึกษาเจตนาารมณ์ของดอกบัวที่โผล่พ้นโคลนตมได้โดยไม่แปดเปื้อนโคลนตม รักษาความบริสุทธิ์ มีจิตใจผูกพันกับมวลมหาชน
- 5) ต้องทะนุถนอมรักคนรอบข้างของท่าน และเอาใจใส่พวกเขา อยากจะเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ให้ดียิ่งขึ้น ต้องเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดียิ่งขึ้นเสียก่อน
- 6) ความสำเร็จของคนเราเริ่มจากในสุนนอก มีเพียงฝึกฝนหลอมหล่อจิตให้ดี จึงจะมีความสำเร็จได้แท้จริง และมีความสุขยาวนาน ถ้าไม่ได้ฝึกฝนหลอมหล่อจิตให้ดี ถึงแม้จะประสบความสำเร็จก็ไม่อาจรักษาได้ยั่งยืน
- 7) ต้องให้ความเคารพผู้ใหญ่ เมตตาผู้น้อย มีท่าทีที่อ่อนโยนต่อผู้อื่นและจริงจังต่อการทำงาน

บทที่ 5

ไมเอนไมเอียง

ไม่อาจกล่าวได้ว่าฟ้าดินมีความเมตตา
สุดแต่สรรพสิ่งเจริญเอง
ไม่อาจกล่าวได้ว่าอริยบุคคลมีความเมตตา
สุดแต่ประชาชนดำรงชีวิต
ระหว่างดินฟ้า เหมือนนกระบอกสุบลมมิใช่หรือ
แม้ว่างเปล่าแต่มีลม
ยิ่งสูบยิ่งมีลม
พุดมากเป็นภัย
มิสู้รักษาความเป็นกลาง

คติธรรม

- 1) ต้องศึกษาเจตนารมณ์ตั้งฟ้าดิน ลดความเห็นแก่ตัวละความทะยานอยาก อย่าได้มีแรงกดดัน ทำอย่างสุดความสามารถ
- 2) หากมีคนทำร้ายท่าน ขอให้ท่านเผชิญเหตุการณ์ด้วยความสงบ โดยไม่สนใจไยดีเขา นี้เรียกว่า ท่านได้ฝึกปฏิบัติจิต ปล่อยจิต ใจกว้างขวาง จะมีบุญวาสนามาก
- 3) หากท่านจดจำแต่เรื่องที่ถูกคนอื่นทำร้ายท่าน นี้เรียกว่า เข้าหาทางตัน เรียกว่า จิตใจคับแคบ หากท่านยังจะใส่ส้อมให้มีอายุยืนยืนมีสุภาพแข็งแรง ประสบความสำเร็จ และมั่งมีมากยิ่งขึ้นก็ไม่มีที่ให้ใส่ได้ เพราะใจท่านได้บรรจุเรื่องสับสนวนวายจนเต็มหมดแล้ว
- 4) ชีวิตต้องมีความสุขและประสบความสำเร็จ จึงต้องคอยรักษาดวงจิตตนให้ว่างเปล่าอยู่เสมอ
- 5) ถือฟ้าดินเป็นกระเจกเงา พุดน้อยแต่ทำมาก ถือผู้อื่นเป็นกระเจกเงา ผู้ที่หมั่นตรวจสอบสิ่งที่ตนบกพร่อง จึงจะเป็นการรักษาความเป็นกลาง มีความเป็นอิสระและประสบความสำเร็จมาก
- 6) อันที่จริงโลกเป็นมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง การรู้จักใช้ข้อมูลที่มีชีวิตชีวารอบข้างประกอบการเรียนการสอนได้ดี ความมุ่งหวังที่ดีมีการสิ้นสุดที่ดี ความดีแบบอุ่เหวยประสบความสำเร็จทุกประการ

บทที่ 6

มูลรากฟ้าดิน

ธรรมชาติเป็นอมตะ
เป็นมารดาจักรรรย
ประตู่จักรรรย
คือที่มาฟ้าดิน
ต่อเนื่องเนื่องอนันต์
ไซ้ไม่หมดสิ้น

คติธรรม

- 1) มีจิตใจกว้างขวางว่างเปล่ามาก เป็นตำรับยาดีที่สุดสำหรับฟื้นฟูสุขภาพ
- 2) การปล่อยวางเป็นการได้อีกแบบหนึ่ง การสละทิ้งอาจทำให้มีได้มากยิ่งขึ้น
- 3) เรื่องราวในโลกมักต้องมีต้นเหตุ ต้นเหตุนั้นอยู่ในฟ้าดิน ต้องสนใจบริหารจัดการการใช้ชีวิตให้ดี ยิ่งต้องสนใจฝึกปฏิบัติส่วนลึกของจิตใจให้กว้างขวางว่างเปล่า
- 4) ตะเกียบ 1 อันหักได้ง่าย แต่ตะเกียบ 1 มัดหักได้ยากมาก การพัฒนาตนให้สมบูรณ์ท่ามกลางการสร้างพนาบุญ เป็นการทำให้จิตใจคนเรายิ่งกว้างขวางและสูงส่ง
- 5) ความทุกข์ทรมานท่ามกลางความยากลำบากเป็นทรัพย์สินอันล้ำค่าของชีวิต การดำเนินชีวิตที่ไม่มีแรงต้าน ย่อมไม่อาจแสดงให้เห็นคุณค่าของคนได้ เส้นทางสัจจที่ยากลำบากและอันตราย จะทำให้ชีวิตมีสีสันที่อุดมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น คนไม่กลัวความทุกข์ทรมาน กลัวแต่การละทิ้งความแข็งและอ่อน คนไม่กลัวฝึกฝนด้วยความยากลำบาก กลัวแต่ความหมดหวัง

บทที่ 7

อยู่นอกเหนือสรรพสิ่ง

ดินฟ้ายั่งยืนง

ดินฟ้าอยู่ยั่งยืนงได้

ใช้อยู่เพื่อตน

จึงอยู่ยั่งยืน

อริยบุคคลวางตนอยู่หลังกลับได้นำหน้า

อยู่นอกเหนือเป็นตายผลได้เสีย

กลับรักษาชีวิตได้

เพราะไม่เห็นแก่ตัวมิใช่หรือ

จึงประสบความสำเร็จ

คติธรรม

- 1) ในพุทธศาสนากล่าวว่า “จิตใฝ่มารคือมาร จิตใฝ่ธรรมะคือคนใจพระ” ความสุขสันต์และความสำเร็จของคนเรา ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับระดับการฝึกปฏิบัติจิตของตน
- 2) ผู้รับใช้ผู้อื่นได้เป็นผู้มีความสุขมากที่สุด
- 3) ผู้มีชีวิตอยู่เพื่อตนมากเป็นการทำลายตนเองมากไปด้วย
- 4) ภาวะจิตกำหนดชะตาชีวิต ดวงชะตาจึงกุมอยู่ในมือของตน
- 5) ช่วยผู้อื่นประสบความสำเร็จ เป็นการช่วยตัวท่านให้ประสบความสำเร็จด้วย
- 6) หลีกทางให้โดยไม่แก่งแย่ง เป็นตำรับยาเอก ผู้อื่นพัฒนา ตัวท่านก็ได้พัฒนาไปด้วย
- 7) จะให้เรื่องราวเปลี่ยนแปลง ต้องเปลี่ยนแปลงตนเองก่อน อยากรให้เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงได้ดียิ่งขึ้น ต้องเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดียิ่งขึ้นเสียก่อน
- 8) เรามีน้ำหนึ่งใจเดียวกันอธิษฐานให้ครอบครัว มนุษยชาติและไตรภพสันติสุข คือหน้าที่ของเรา

บทที่ 8

อุปมาเต๋าดั่งน้ำ

ความดีสูงสุดเหมือนตั่งน้ำ
หล่อเลี้ยงสรรพสิ่งโดยไม่ยื้อแย่ง
อยู่ที่ต่ำซึ่งผู้คนรังเกียจ
จึงใกล้เคียงเต๋า
สันทัดเลือกสรรที่อยู่ได้เหมาะสม
จิตว่างเปล่าสงบนิ่ง
มีรักเมตตา
วาจามีสัจจะ
เชี่ยวชาญการปกครอง
ทำงานด้วยจิตสำนึก
เหมาะกาลเวลา
เพียงไม่แย่งชิงใคร
จึงไม่ผิดพลาด

คติธรรม

- 1) หัวใจของคัมภีร์ « เต๋าเต๋อจิง » คือ วิชาแห่งจิต เป็นวิชาแห่งความนุ่มนวลอ่อนโยน อ่อนน้อมต่อมตนและให้อภัย
- 2) ความปรองดองสมานฉันท์เป็นภูมิปัญญาและภาวะสูงสุดในการอยู่ร่วมกัน
- 3) น้ำที่ไหลลงสู่ทะเลมหาสมุทรมาจากแม่น้ำลำคลองและท่อน้ำเสีย สมมุติว่ามหาสมุทรเลือกที่รักมักที่ชัง ไม่ยอมให้สายน้ำเล็กและสกปรกไหลมา จะกลายเป็นมหาสมุทรได้อย่างไร
- 4) ความสัมพันธ์ของผู้คนอุปถัมภ์ด้วยภาษาและสัญญาพิเศษ ต้องสนใจคำพูดของตน เพราะถ้อยคำภาษาคือพลัง ซึ่งสามารถสร้างสวรรค์และนรกได้
- 5) การยอมรับและชมเชยผู้อื่น ในเวลาเดียวกันก็เป็นวิธีปลอบใจตนเองได้ดีที่สุด

บทที่ 9

วัตถุประสงค์ที่สุดย่อมย้อนกลับ

เอาเสียจนสิ้นปรี
มิสู้รับพอดีไว้
มีตคมแหลมปลาย
คงคมได้ไม่นาน
มีหยกมีทองเต็มหอ
ใครหนอรักษาไว้ได้
ยโสสูงศักดิ์กว่าใคร
นำภัยสู่ตน
มิสู้ถอนตัวเมื่อสัมฤทธิ์ผล
นี่คือวิถีเต้าเออย

คติธรรม

- 1) เล่าความยิ่งใหญ่ของตน เท่ากับยอมรับความโง่เขลาของตน
- 2) เราจะไม่กล่าวพรุสวาทวาจาตลอดไป ไม่ว่าเขาจะเลวทรามและร้ายมากแค่ไหน ท่านดำเขา ใจท่านก็มีมลทินแล้ว
- 3) รู้จักหาเงิน ยังต้องรู้จักใช้เงินด้วย
- 4) ให้ผู้มาทีหลังอยู่ในตำแหน่งสูงกว่า เมื่อสัมฤทธิ์ผลแล้วถอนตัวแบบนี้คือความสูงส่ง ยิ่งเป็นชีวิตที่มีรูปแบบ และมีอิสระเสรี
- 5) ท่านให้ความรักจะได้โลกทั้งโลก ท่านใช้ความแค้นจะสูญเสียโลกทั้งโลก
- 6) วิธีที่ทำให้ตนโดดเด่นเดี่ยวและผู้คนรังเกียจได้รวดเร็วที่สุดคือ ความเห็นแก่ตัว เทียบนินทาผู้อื่น จิตใจคับแคบและพุดจาจากถาง

บทที่ 10

อบรมบ่มเพาะคุณธรรมอันล้ำลึก

รวมเป็นหนึ่งกายกับใจ
ไม่แยกกันได้ไหม
อ่อนโยนแลตั้งใจ
คล้ายทารกได้ไหม
ชำระล้างจิตใจ
มีจุดต่างพร้อยหรือไม่
ดูแลรักประชา
คล้อยตามอุ่เหวยไหม
ประตุสวรรคเปิดปิด
สงบนิ่งได้ไหม
รอบรู้แลเข้าใจ
อ่อนน้อมได้ไหม
กำเนิดสรรพสิ่ง
สร้างสรรค์ไม่ถือครอง
สร้างคุณไม่อวดตน
ให้เติบโตไม่ครอบงำ
คือคุณธรรมล้ำลึก

คติธรรม

- 1) วาจาอ่อนโยน ปฏิบัติตนและจัดการปัญหาค้ำึงความปรองดอง เซลล์ทั่วทั้งร่างกายก็มีความกลมกลืนไปด้วย
- 2) เป็นฝ่ายมีเหตุผลก็ต้องให้อภัยผู้อื่น เมื่อมีเหตุผลพูดได้เต็มปาก แต่สภาพจิตต้องอ่อนโยน
- 3) รู้จักตนเอง เอาชนะตนเอง เปลี่ยนแปลงตนเอง จึงจะสามารถ เปลี่ยนแปลงผู้อื่นได้
- 4) จิตสงบเลือดบริสุทธิ์ เลือดบริสุทธิ์ไร้โรค
- 5) อุปสรรคประสบได้แสงไม่ได้ ต้องทะนุถนอมและสำนึกบุญคุณ เพราะมันเป็นทุนสำหรับการพัฒนา
- 6) การให้ได้บุญเป็นอานิสงส์มากกว่าการเรียกขอ
- 7) เคารพดีเคารพร้าย โชคและภัยชั่วชีวิตของเราทุกคน ตนเป็นผู้ก่อทั้งสิ้น หากกล่าวว่าผู้อื่นเป็นผู้ก่อละก็ เป็นความเท็จและปรักปรำผู้อื่น
- 8) หากเราก็มหันาก็มาสร้างคุณงามความดี โดยไม่หวังผลตอบแทน เช่นนี้จะเป็นการสั่งสมคุณงามความดีอย่างต่อเนื่อง จึงเกิด อานิสงส์ขึ้นเบื้องหน้าเองตามธรรมชาติ ชีวิตเช่นนี้ช่างอิสระเสรี เหลือเกิน

บทที่ 11

“มีกับไม่มี” เป็นสองสิ่งตรงกันข้าม

ซีดุมล้อล้อมแกนรถ
เพราะกลางแกนว่างเปล่า
รถจึงแล่นได้
เคล้าดินปั้นภาชนะ
เนื่องจากมีที่ว่าง
จึงใช้ประโยชน์ได้
สร้างบ้านเจาะประตูหน้าต่าง
ด้วยบ้านมีที่ว่าง
จึงใช้ประโยชน์ได้
“มี” อำนวยความสะดวก
“ไม่มี” ก่อมหายนั่นเอง

คติธรรม

- 1) ชีวิตที่อิสระสมบูรณ์ มีใช้วางตนอยู่เหนือผู้อื่นและสรรพสิ่ง แต่เป็นการปล่อยวางจิตให้ว่าง เชื่อมสัมพันธ์กับสรรพสิ่งในโลกและคลุกคลีตีโมงกับมหาชน นี่คือเคล็ดลับแห่งความยั่งยืน
- 2) รู้จักพอ รู้คุณค่า สันตการแก้ปัญหาและให้อภัยประกอบขึ้นเป็นยาบำบัดรักษาจิต 4 ประเภท อันเป็นตำรับยาขนานเอกสำหรับรักษา “ข้อพิพาทโต้แย้งต่างๆ ”
- 3) มีเพียงจิตใจตนสอดคล้องกับเต๋าเท่านั้น จึงจะมีทำที่ที่ดีปฏิบัติต่อผู้อื่นและสรรพสิ่งได้
- 4) ชีวิตคนเราจะให้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ไม่ได้ ควรต้องมีที่ว่างไว้เผื่อขาดเผื่อเหลือ การมีที่ว่างไว้เราจะได้เขียนภาพที่ใหม่กว่าและสวยงามกว่าได้
- 5) การปล่อยวาง มีแต่ปล่อยวางเท่านั้น อันที่จริงไม่ต้องถามว่า มีความเป็นไปได้หรือไม่ เพราะสิ่งที่เป็นไปได้แท้จริง คือย้อนคืนสู่ภาวะที่ว่างเปล่า ความว่างเปล่าเป็นภาวะสูงสุดในพุทธศาสนา
- 6) การยึดติดถือถือหิวยอมนำมาซึ่งความทุกข์ การปล่อยวางเป็นยาขนานเอก การใช้ความว่างเปล่าอย่างชาญฉลาด ผลรับจึงจะอ่อนก่อนันต์

บทที่ 12

ละทิ้งฟุ่มเฟือย อยู่อย่างสมถะ

สีทั้งห้าทำให้ตาพร่ามัว
เสียงทั้งห้าทำให้หูเสียการฟัง
รสทั้งห้าทำให้ลิ้นไม่รู้รสชาติ
ล่าสัตว์ตามอำเภอใจทำให้ใจเสียจริต
ของมีน้อยทำให้คนมีพฤติกรรมเลวและละโมภ
อริยบุคคลใส่ใจแต่อิมทอ้ง ไม่ใส่ใจเสียงสีสัมผัส
จึงฟังละทิ้งสิ่งหลังเลือกสรรสิ่งหน้า

คติธรรม

- 1) จิตของเราควรต้องเหมือนตั้งกระจกเงา มองเห็นโลกและตนเอง
- 2) ทดแทนบุญคุณโลกคือความเมตตา อุทิศจิตแห่งความรักคือบุญวาสนา ฝึกปฏิบัติไว้ธิดาคือการหลุดพ้น
- 3) ผู้ที่ช่วยเหลือผู้อื่นได้เป็นผู้มีบุญ ผู้ที่ช่วยชีวิตคนได้เป็นผู้มีธรรมะ
- 4) ดวงตาเป็นหน้าต่างของวิญญาณ หากมุ่งแต่ไล่ตามผู้อื่น วิญญาณอาจหนีไปจากหน้าต่างบานนี้ก็ไม่ได้
- 5) อย่าทำงานที่เกินความสามารถ อย่าเพียรพยายามจนเกินขีดจำกัด ความสามารถที่เกินคนยิ่งต้องทะนุถนอม พึงทราบไว้ว่า สิ่งใดที่เกินเลย อยากหันกลับมา นั้นยากยิ่งนัก
- 6) มีดินผสมมูลไว้มากหน่อยดี เพราะเป็นปุ๋ยแก่ที่นาได้ ส่วนทรัพย์สินเงินทองต้องมีไว้หน่อยหน่อย เพราะมีมากเกินไปอาจนำมาซึ่งอันตราย
- 7) ยุติการไล่กวาด สิ่งที่ท่านต้องการคือความสงบและสบายใจ

บทที่ 13

โลกตั้งครอบครัวตน

โปรดปรานเหยียดหยามทำให้หวั่นไหว
สนใจมหาภัยตั้งร่างกายตน
โปรดปรานเหยียดหยามทำให้หวั่นไหวคืออะไร
ผู้ถูกโปรดปรานนั้นต่ำต้อย
ดีใจแลแตกใจ
สูญเสียดังหวั่นไหว
นี่แหละคือโปรดปรานเหยียดหยามทำให้หวั่นไหว
อะไรคือสนใจมหาภัยตั้งร่างกายตน
การที่เข้าประสมมหาภัย
เป็นเพราะมีอัตตา
หากเข้าใจอัตตา
จะไม่มีเภทภัย
รับใช้คนทั่วหล้าดูจสนใจร่างกายตน
จึงมอบโลกให้เขาดูแล
ด้วยรักถนอมโลกตั้งชีวิตตน
จึงฝากโลกให้เขาดูแล

คติธรรม

- 1) ไม่ต้องใส่ใจว่าจะถูกโปรดปรานหรือเหยียดหยาม ยังคงปฏิบัติตนเหมือนเดิม ขอเพียงเป็นผู้มีจิตใจธรรมดาก้าวไปก็ใช่แล้ว
- 2) ทำนทราบใหม่ว่ามหันตภัยคือตัวเราเอง เนื่องจากวางตนใหญ่โตเกินไป โลกจึงเล็กลง
- 3) ไร้อัตตาจึงจะเป็นโฉมหน้าที่แท้จริงของตนและได้อิสระ อิสระเป็นยาวนานเอกในการพิชิตตัวตน
- 4) จงลืมน้ำตาและรูปร่างของตน จึงจะค้นพบตนเองได้
- 5) อย่าเอาความผิดของผู้อื่นมาลงโทษตนเอง
- 6) อย่าเป็นเพราะถือค่าประเพณีนิยมจนละทิ้งจิตใจอันบริสุทธิ์ของตน

บทที่ 14

รูปลักษณ์เต้าเลือนราง

มองไม่เห็นเรียกว่า “ไร้รูปลักษณ์”
ฟังไม่ได้ยินเรียก “ไร้เสียง”
คลำดูแล้วไม่พบเรียกว่า “ไร้ตัวตน”
ทั้งสามด้านนี้มีอาจชักใช้ไล่เสียง
เพราะรวมเป็นหนึ่งเดียวมีอาจแบ่งแยก
ด้านบนไม่สูงใส
ด้านล่างไม่มีดมัว
เนื่องอนันต์จนมีอาจบอกลักษณะ
ย้อนสู่ความว่างเปล่า
เรียกว่า ภาวะไร้รูปลักษณ์
ไม่มีภาพของวัตถุนี้
เรียก เลือนราง
เรียกว่า ภาวะไร้รูปลักษณ์
เมื่ออยู่ต่อหน้ามองไม่เห็นส่วนหัว
ครั้นเดินตามหลังกลับไม่เห็นส่วนหาง
นำเต้าแต่โบราณ
รับใช้คนปัจจุบัน
รับรู้ตันธารจักรวาล
จึงเรียกว่า กฏแห่งเต้า

คติธรรม

- 1) สิ่งที่มีผู้มีธรรมะยึดถือคือเจตนารมณ์แห่งมหาเมตตา ซึ่งขอให้มวลมหาชนได้พ้นจากความทุกข์ ไม่แสวงความสงบสุขเพื่อตนเอง
- 2) เต้านั้นไร้รูปลักษณ์ ไร้เสียงและไร้ตัวตน เมื่อเรารู้จักละทิ้งรูปลักษณ์ เสียงและตัวตนแล้ว คุณงามความดีที่สั่งสมจะไม่ร่วงไหล
- 3) ผู้มีผลบุญไม่พอมักจะได้ยินเรื่องทะเลาะวิวาท ผู้มีผลบุญเพียงพอจะไม่เคยได้ยินเรื่องทะเลาะวิวาทเลย
- 4) คนเราอยู่ท่ามกลางธรรมะ และธรรมะอยู่ในตัวฉัน จึงจะมีมาตรการสอดคล้องกับเหตุการณ์ได้ไม่มีที่สิ้นสุด ไม่จำเป็นต้องอยู่ข้างหน้าหรือข้างหลัง ข้างซ้ายหรือข้างขวา ถ้าลังเลไม่แน่ใจ จะเสียเวลาขบคิด
- 5) มิต้องเป็นห่วงว่า ปัจจุบันจะมีสถานการณ์อย่างไร สามารถใช้ธรรมะมาข่มงวตตนเองได้ เข้าใจและสลายด้วยธรรมะ จึงจะสามารถมีอิสระได้มากมาย

บทที่ 15

ปฏิบัติตาม “เต๋า” ด้วยความนอบน้อม

นับแต่โบราณมาผู้ปฏิบัติตามเต๋า

เข้าใจได้ลึกซึ้ง

ยากจะหยั่งรู้

ด้วยคนทั่วไปยากจะหยั่งรู้

จึงฝันพรรณนา

ระวังตั้งเดินข้ามธารน้ำแข็ง

กริ่งเกรงคนรอบข้าง

เครื่องขรีมตั้งแขกอาคันตุกะ

ปล่อยวางตั้งน้ำแข็งละลาย

จริงใจไม่เสแสร้ง

จิตกว้างตั้งหุบเขา

สลัวตั้งน้ำขุ่น

ใครทำให้ใสได้

นิ่งจนใส

ใครทำให้สงบได้ยาวนาน

มีชีวิตชีวา

ผู้รักษาเต๋าได้เช่นนี้

ไม่เรียกร่องเต็มเปี่ยม

เพราะไม่เรียกร่องเต็มเปี่ยม

จึงสามารถรู่เก่ารับใหม่

คติธรรม

- 1) วิถีธรรมชาตินิยามจะเข้าใจ ไม่จำเป็นต้องสืบเสาะอยู่เสมอ เพียงทราบว่ามีอาการเคาพยาบาลเกรงเท่าไรก็มีโชควาสนาเท่านั้น
- 2) การรู้จักชีวิตมิใช่ใช้จิตใจที่แปลกแยก แต่สื่อเชื่อมด้วยจิตใจที่เข้าใจกัน การสื่อเชื่อมที่ชัดแจ้งเริ่มต้นจากการเคาพยาบาลเกรง
- 3) หลังจากสงบจิตแล้วค่อยเริ่มต้นใหม่ การเริ่มต้นอย่างนี้จึงจะทรงพลัง
- 4) ไม่หลีกเลี่ยงความขุ่นข้องหมองใจ สามารถทำให้สดใสได้ จึงจะเป็นฝีมือแท้จริง เพื่อนมิตรเฮ้ย จงขจัดความฟุ้งซ่านและยุติความกังวลเถิด
- 5) ชะตาของคนกำหนดจากระดับจิตที่สูงและต่ำ รวมทั้งภาวะชีวิตที่กว้างและแคบ

บทที่ 16

ว่างเปล่าสงบนิ่งย้อนสู่มูลราก

เข้าถึงสุดขีดแห่งความว่างเปล่า
รักษาความสงบนิ่งสุด
สรรพสิ่งกำลังเจริญเติบโต
เข้าใจหลักนี้สำรวจจวัฏจักรของมัน
สรรพสิ่งมีหลากหลาย
ต่างย้อนสู่แหล่งกำเนิด
เรียกว่า “สงบนิ่ง”
ย้อนสู่ภาวะเดิม
เรียกว่า “กฎเกณฑ์”
รู้จักแต่่าเรียก “กระจ่าง”
ไม่รู้จัก ทำเหลวไหลนำภัยมา
รู้จักแต่่าจึงรองรับได้
จึงเที่ยงธรรม
จึงรอบคอบ
จึงสอดคล้องธรรมชาติ
จึงสอดคล้องแต่่า
เมื่อสอดคล้องแต่่าจึงยาวนาน
ชั่วชีวาปลอดภัย

คติธรรม

- 1) ต้องเชื่อมั่นว่า ชีวิตมีวิถีโคจรที่ย้อนกลับและพัฒนาของตน ไม่จำเป็นต้องสร้างและเป็นห่วงกังวล
- 2) คัมภีร์ « เต๋าเต๋อจิง » เป็นกระจกเงาสำหรับฝึกฝนหลอมหล่อชีวิตให้ประสบความสำเร็จ ใช้กระจกเงานี้เป็นประโยชน์ในการสอดส่องตนเองและพัฒนาตนให้สมบูรณ์
- 3) น้อมใจเถิด ปล่อยเขาไปตามเรื่องเถิด เขาจะเติบโตได้ดีเอง เพียงแต่คอยสนใจเอาใจใส่เขา ไม่ต้องควบคุมเขา
- 4) การให้อภัยที่แท้จริงไม่จำเป็นต้องฝึกให้อภัย ให้เขาเจริญพัฒนาไปตามสบาย
- 5) เราใช้ตามองดูโลกภายนอกและผู้อื่นมากเกินไป มองดูจิตใจของตนน้อยเกินไป
- 6) เต๋าเป็นของเธอ ของฉัน ของเขา และของเราทุกคน เป็นวิถีอันยิ่งใหญ่ของกายทิพย์เดียวกันซึ่งร่วมใช้ชีวิตในโลก การอธิษฐานจิตให้มนุษย์ชาติมีความสุข ป้องกันเภทภัย เป็นหน้าที่ร่วมกันของมนุษย์เรา

บทที่ 17

ข้าคือธรรมชาติ

ผู้นำที่ดี
ประชาชนรู้ว่า
ดีรองลงมา
ประชาชนยกย่องและชดไถ่
ดีรองลงมาอีก
ประชาชนเกรงกลัว
รองลงมาท้ายสุด
คนเหยียดหยาม
ขาดความซื่อสัตย์
จึงมีคนไม่เชื่อถือ
พึงระวัง
คำพูดและการกระทำ
มีผลงานราปริน
ประชาชนพากันกล่าวว่า
“อันที่จริง เราเป็นเช่นนี้เอง”

คติธรรม

- 1) ข้อสำคัญคือ จะทำงานให้ดีอย่างไร มิใช่ใครมีอำนาจก็ไปทำให้สำเร็จลุล่วง และผู้นั้นเป็นผู้ได้ชื่อเสียง
- 2) สิ่งที่ท่านให้คือ โลก น้ำใจ ความเป็นไปได้ แต่มีใช้ชี้นำ ควบคุม และเร่งรัด
- 3) การควบคุมอย่างเข้มงวดกวดขัน เป็นรูปแบบการบริหารที่ไม่ดีที่สุด สนองเวทีให้ทุกคนขยายจิตแห่งความรักตามความสามารถของแต่ละคน โดยเป็นไปเองตามธรรมชาติจึงจะดี
- 4) อย่าให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ท่านเป็นผู้สอนเขา อย่าให้ลูกรู้สึกที่ท่านเป็นผู้ถ่ายทอดให้เขา ให้เป็นไปตามธรรมชาติจึงจะดี

บทที่ 18

ทุกสิ่งกลับตาลปัตรเมื่อขาดเต้า

เมื่อละทิ้งเต้า

จึงเน้นเมตตายุติธรรม

เกิดมีปัญญามีเล่ห์เหลี่ยม

จึงมีสิ่งแปลกปลอม

เครือข่ายตีไม่ปรองดอง

จึงเน้นเมตตาทักตัญญู

เมื่อบ้านเมืองมีดমন

เกิดขุนนางภักดี

คติธรรม

- 1) เน้นหนักอะไร อันที่จริงคือ สูญเสียอะไรไป ต้องรู้จักเสวยสุขอย่างสบายใจ อย่าได้ไล่กวดความสุข
- 2) เต่าธรรมชาติ ไร้น้ำใจหรือมีน้ำใจ ไม่มีการบีบบังคับ แต่มีเหตุผล มีต้องกังวล
- 3) สังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขต้องเริ่มจากครอบครัวมีความปรองดอง ผู้ที่ทำให้บิดามารดาสบายใจเป็นผู้มีบุญที่สุด
- 4) สุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ ครอบครัวรักใคร่ปรองดอง สรรพกิจเจริญรุ่งเรือง บ้านเมืองสงบ ประชาชนรุ่งเรืองไพบูลย์
- 5) เรียนรู้การใช้ชีวิตที่ทดแทนคุณ จะมีความสุขสงบสุข เกษมสันต์ และมีมงคลสวัสดิ์ยาวนาน

บทที่ 19

ลดความทะยานอยาก

การปกครองละทิ้งปัญหาหลักแหลม
ประชาชนได้ประโยชน์ร้อยเท่าพันทวี
ละทิ้งเมตตาจ่อมปลอม
ประชาชนจึงพินเมตตาทุกัญญา
ละทิ้งลาภยศเส่ห์กล
จะไม่มีโจร
ทั้งสามประการนี้ไม่เพียงพอ
ดังนั้น จะให้ประชาชนมีสิ่งยึดเหนี่ยว
นั่นคือ ความเรียบง่ายบริสุทธิ์
ลดความเห็นแก่ตัว ละความทะยานอยาก

คติธรรม

- 1) อย่างมุ่งแต่อยากได้ชื่อที่สวยหรู ต้องรู้จักดำเนินงานให้เกิดผลที่เป็นจริง การดำเนินงานให้เกิดผลที่เป็นจริงคือไม่บังคับเรียกร้อง จึงจะเป็นไปตามธรรมชาติ
- 2) รู้จักพวย่อมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น สมณะ ไม่หวังชื่อเสียงผลประโยชน์ ควบคุมความเห็นแก่ตัวและทะยานอยาก หมั่นรักษาจิตใจให้พอใจอยู่เสมอ ย่อมมีพลังชีวิตชีวาอย่างยั่งยืน
- 3) สิ่งที่อยู่ครองอยู่คือภาระ ไม่จุกจิกจู้จี้จึงจะอิสระเสรี
- 4) ผู้มองโลกในแง่ดีจะเห็นโอกาสท่ามกลางภัยพิบัติ ผู้มองโลกในแง่ร้ายจะมองเห็นภัยพิบัติท่ามกลางโอกาส
- 5) ลดอัตตาถึงขีดต่ำสุด จึงยกระดับเป็นโฉมหน้าแท้จริงของฉันได้ ลดความทะยานอยากให้มากที่สุด จึงจะสามารถยกระดับพลังขับเคลื่อนชีวิตแท้จริงได้

บทที่ 20

หลุดพ้นด้วยตนเอง

ความรู้ล้ำเลิศทำให้จิตใจไร้กังวล
ถือตนสูงศักดิ์แลสอพลอ ต่างกันเพียงใด
ดั่งมแลชั่วร้าย ต่างกันเพียงใด
สิ่งที่ผู้คนหวาดหวั่น จะไม่หวั่นก็ได้
สิ่งที่เหลวไหล ไม่มีบรรทัดฐาน
มวลชนยินดีปรีดา ดั่งร่วมงานเลี้ยงฉลองและป็นหอคอย
ข้ามทะเลแต่ผู้เดียว รักษาแต่ในจิต
มีภาวะไร้เดียงสา ดั่งทารกน้อย
ภาวะย้ายไม่เป็นที่ เหมือนไม่มีแหล่งพัก
ผู้คนต่างมีของเหลือเฟือ ลำพังข้าเหมือนมีของตกหล่น
ข้ามีจิตโง่เขลา
ผู้คนต่างเข้าใจชัดเจน ลำพังข้าเลอะเลือน
ชาวโลกต่างฉลาด ลำพังข้าซื่อสัตย์จริงใจ
สงบเยียบเอ๋ย ดั่งทะเลสุดหยั่ง
พเนจรเอ๋ย ดั่งลมแรงพัดโหม
ผู้คนต่างมีผลงาน
แต่ข้ากลับดิ่งตันโง่มและด้อยปัญญา
ลำพังข้าผิดแผกแตกต่างจากผู้คน
ฟังฟังแต่มารดาผู้หล่อเลี้ยงพุ่มพักสรรพสิ่ง

คติธรรม

- 1) อย่างกังวลว่าศึกษาได้ไม่ดี จงปล่อยวางเถิด เมื่อไม่มีความกังวล ไม่มีความกลัดกลุ้ม ทุกสิ่งทุกอย่างจะดีได้
- 2) สิ่งที่ผู้คนหวาดหวั่น เราจะไม่หวาดหวั่นก็ได้ เรื่องราวของโลก ก็เป็นเช่นนี้แล
- 3) ไม่จำเป็นต้องคิดเพื่อตนเองเสมอ ในทางกลับกันคือ ยินดีรักษา วิชาว่างเปล่าสงบนิ่งตามธรรมชาติ
- 4) ผู้ปรีชาสามารถมากจะสร้างทำเป็นคนเลอะเลือน ผู้ที่ชอบคิดว่า ตนเป็นผู้เฉลียวฉลาดกลับเป็นผู้ที่โง่เขลาที่สุดในโลก
- 5) ความสงบและสมถะจึงจะมีสุขภาพแข็งแรงและอยู่เย็นเป็นสุขได้
- 6) ผู้มีสติสัมปชัญญะยอมปรับตนเองให้เข้ากับโลก แต่ผู้ไม่มีสติสัมปชัญญะกลับจะให้โลกปรับเข้าหาตน

บทที่ 21

ปฏิบัติตามเต๋าเท่านั้น

การแสดงออกคุณธรรม
เป็นการติดตามเต๋าโดยสิ้นเชิง
“เต๋า” เป็นวัตถุ
ผลุบๆ โผล่ๆ
เลื่อนรางเอย ในนั้นมีภาพ
รางเลื่อนเอย ในนั้นมีสิ่งของ
ลึกล้ำยากจะรับรู้
ในนั้นมีพลังชีวิต
คือความเป็นจริง
ศรัทธาเป็นพลัง
นับแต่โบราณมา
ชื่อไม่ถูกลบเลือน
อาศัยมารับรู้ธาตุแท้ของสรรพสิ่ง
เข้าใจผลการพัฒนาสรรพสิ่งด้วยอะไร
“เต๋า” นั่นเอง

คติธรรม

- 1) ต้องจำแนกรูปลักษณะวัตถุให้ชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม แต่ต้องก้าวข้ามวัตถุนั้น ต้องเข้าใจรูปภาพอย่างแท้จริง แต่ต้องมีพื้นที่ให้มัน
- 2) เตาธรรมชาตินั้นไร้นาม ไร้รูป ไร้น้ำใจ และไร้ภาพ เพราะเป็นธรรมชาติเท่านั้น
- 3) การคล้อยตามเตาธรรมชาติ จึงไม่จำเป็นต้องเน้นให้มีคุณธรรมด้วยจิตสำนึก การมีน้ำใสใจจริงไม่เปลี่ยนแปลงได้ มีน้ำใสใจจริงแท้ไม่ใช่ต้องบังคับ แต่เป็นไปเองตามธรรมชาติ
- 4) การย่นคืนสู่เตาธรรมชาติ สิ่งต่างๆ ในโลกมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีได้มีเสีย ทุกสิ่งทุกอย่างเข้าใจได้อย่างชัดเจน
- 5) ผู้แสวงหาคำสรรเสริญเยินยอจอมปลอมจะมีผลงานไม่มาก ส่วนผู้ไม่ยินดียินร้ายกับคำบอ่ยอเป็นคนทำจริง จะมีผลงานมาก

บทที่ 22

ผลักไสและส่งเสริมซึ่งกันและกัน

ยอมอ่อนรับจึงรักษาความบริบูรณ์

โค้งงอยืดตรงได้

ที่ลุ่มต่ำรองรับได้เต็มๆ

เรือเก่าสร้างใหม่ได้

มักน้อยได้มาก

โลภมากลาภหาย

อริยบุคคลจึงรักษา “ความเป็นหนึ่ง”

เป็นบรรทัดฐานการปกครอง

ไม่คิดว่าตนรู้

จึงเริ่มเข้าใจได้

ไม่คิดว่าตนถูกต้อง

จึงเห็นเต่าขัดแย้ง

ไม่อวดตน จึงจะสั่งสมความดี

ไม่ผยองจึงยั่งยืน

เพราะไม่ย้อแย้งกับใคร จึงไม่มีใครชิงอยู่เหนือท่าน

โบราณท่านว่า “ยอมอ่อนรับจึงรักษาความบริบูรณ์”

เป็นคำเตือนลอยได้อย่างไร

เพราะทำให้เกิดความบริบูรณ์และได้อานิสงส์ดีที่สุดในที่สุด

คติธรรม

- 1) การมีเหตุมีผลไม่แน่ว่าต้องพูดเต็มปากเต็มคำ เวลาทำงานแม้จะมีอุปสรรค เป็นไปได้ว่าจะมีความรอบคอบมากกว่า
- 2) ต้องรู้จักหลบซ่อนเป็น แต่มีใจปิดบัง เพียงแต่ให้ตนมีสภาพที่สงบ ทำการสร้างสรรค์อยู่เงียบๆ และพัฒนาได้ดี
- 3) ไม่ต้องกังวลว่าเดินผิดทาง ถ้าเดินผิดทางเท่ากับได้รู้จักทางเพิ่มขึ้น จงจดจำทางนี้ให้ดี เพื่อวันหน้าจะได้ใช้
- 4) จุดเด่นของคนเหนือคนอื่นคือ ในยามที่ประสบความยากลำบาก และไม่เป็นผลดี สามารถยืนหยัดต่อสู้ด้วยความทรหดอดทน งานใหญ่สัมฤทธิ์ผลได้หาใช่อยู่ที่มีกำลังมากหรือน้อยไม่ แต่อยู่ที่สามารถมองเห็นทิศทางได้แม่นยำถูกต้อง และมีความพยายามไม่ระย่อท้อถอย
- 5) ชีวิตเปรียบเสมือนแผ่นกระดาษขาว ฟังต้องอาศัยตนเองตกแต่ง รจนาโดยสิ้นเชิง ทุกๆ คนต่างบันทึกประสบการณ์ชีวิตอันทรงคุณค่าของตนเก็บไว้ในแฟ้มข้อมูล

บทที่ 23

ไผ่หาคุณธรรมยอมเข้าใกล้ “เต่า”

พูดน้อยสอดคล้องธรรมชาติ
พายุมีโหมพัดตลอดกาล
ฝนไม่กระหน่ำชั้ดตลอดวัน
ผู้ใดทำเช่นนั้นได้ คือดินฟ้า
ฟ้าดินยังมีอาจยืนหยัดยาวนาน
มนุษย์อายุยืนยาวได้อย่างไร
ดังนั้น ผู้ปฏิบัติเต่าจะสอดคล้องกับเต่า
ผู้ปฏิบัติเต่าจึงมีคุณธรรม
ผู้ขาด “เต่า” แล “เต๋อ” เท่ากับสูญเสีย
ผู้สอดคล้อง “เต่า”
“เต่า” ยินดีเคียงข้างเขา
ผู้มี “เต๋อ” “เต๋อ” ยินดีอยู่ร่วมกับเขา
ผู้ทำตัวเสื่อมเสีย
ความสูญเสียบ่มเป็นของเขา
ขาดความซื่อสัตย์
ยอมไม่มีความน่าเชื่อถือ

คติธรรม

- 1) ขอให้ลมพายุฝนที่โหมกระหน่ำอย่างไม่ลืมหูลืมตาจงผ่านไปเถิด เมื่อผ่านไปแล้ว ท้องฟ้าจึงแจ่มใส แผ่นดินจึงสงบสุข
- 2) โลกนี้ไม่มีภาวะความเป็นอยู่ที่สิ้นหวัง มีแต่ผู้หมดหวังในความเป็นอยู่ ผู้ที่หว่านพืชเคล้าน้ำตา จึงได้เก็บเกี่ยวด้วยรอยยิ้ม
- 3) ผู้รู้แจ้งเท่าแท้จริง อยู่ที่เขารู้จักความเล็กระจิดจริตของตน ป้องกันผู้อื่นมิสู้ป้องกันตนเอง ศัตรูที่น่ากลัวที่สุดนั้นซ่อนเร้นอยู่ในใจของตน อารมณ์หุนหันพลันแล่นและดูหมิ่นถิ่นแคลนผู้อื่น รังแต่จะเพิ่มเวรเพิ่มกรรม การเสียใจภายหลังมิสู้แก้ไขและปรับปรุงตนใหม่
- 4) การรู้แจ้งเท่าแท้เป็นเรื่องที่มีความสุขมากที่สุดของชีวิต ถ้าท่านไม่รู้แจ้งเท่า ใครก็มีอาจช่วยเหลือท่านได้ ท่านหิว ใครก็ไม่อาจรับประทานอาหารแทนท่านได้ ท่านง่วงนอน ใครก็นอนหลับพักผ่อนแทนท่านไม่ได้
- 5) ถึงแม้จะเป็นความผิด ยอมให้อภัย อาจเกิดเป็นความถูกต้องได้ ถึงแม้จะเป็นความถูกต้อง เมื่อเน้นหนักอาจกลับกลายเป็นความผิดพลาดก็เป็นได้
- 6) การยอมรับจากภายใน เชื้อมั่นความเป็นไปเองตามธรรมชาติ จะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เพราะในมหาธรรมชาติมีพลังที่ยิ่งใหญ่เป็นเอกลักษณ์อยู่ด้วย

บทที่ 24
สำคัญตกว่าถูกต้อง
มีอาจจำแนกความถูกต้องความผิด

เขย่งทำยี่นได้ไม่นาน

สาวทำเดินไม่ได้ไกล

ผู้เข้าใจว่ารู้มีอาจแจ้งกระจ่าง

ถือตนถูกต้องมีอาจเห็นชัดเจน

อวดตนมีอาจพบความสำเร็จ

ผู้สำคัญตนยิ่งใหญ่มีอาจยังยี่น

สำหรับ “เต๋า” พฤติกรรมเหล่านี้คือเนื้อร้ายเศษขยะ

ผู้คนรังเกียจ

ดังนั้น ผู้มี “เต๋า” ไม่พึงกระทำ

คติธรรม

- 1) ทำงานสอดคล้องกับความเป็นจริง ก้าวเดินไปข้างหน้าอย่างมั่นคง เมื่อเดินไปถึงทางตัน นั่งพักดูเมฆบนท้องฟ้า เป็นการพักผ่อนได้
- 2) สัมผัสผลงานและความต้องการของตน จึงจะเป็นผู้ที่มีความสุขแท้จริง สวรรค์จะช่วยท่านได้
- 3) รวงข้าวลีบ ลำต้นจะตั้งตรงชูรวงสลอน ยามเมื่อรวงข้าวเหลืองอร่ามเต็มอู่มีม มันมักจะโน้มรวงก้มลงอย่างอ่อนโยน
- 4) สร้างกรรมดีจากส่วนลึกของจิตใจ โดยไม่สร้างกรรมชั่ว สร้างกรรมดีเป็นกุญแจทองไขสู่คลังวัตถุพลังงานสูง
- 5) อย่าฝืนความรู้สึก ถ้าฝืนความรู้สึกจะก่อให้เกิดโทษ ขอให้เป็นไปเองตามธรรมชาติ

บทที่ 25

เต่าเจริญรอยตามธรรมชาติ

มีสิ่งหนึ่งมีอาจแบ่งแยก

เกิดก่อนฟ้าดิน

เจียบไร้สัมผัสเสียง

ดำรงอยู่อย่างอิสระชั่วนิรันดร์

หมุนเวียนไม่หยุดตลอดกาล

ถือเป็นมารดาใต้หล้า

ข้ามิรู้ชื่อ

จึงฝันเรียกว่า “เต่า”

และให้นามว่า “ยิ่งใหญ่”

ยิ่งใหญ่จนมองไม่เห็น เรียกว่า “ดำเนินไป”

ดำเนินไปถึงสุดขอบฟ้า เรียกว่า “ยาวไกล”

เมื่อย้อนกลับเรียกว่า “หวนกลับ”

เหตุนี้จึงเรียกว่าเต่ายิ่งใหญ่ ฟ้ายิ่งใหญ่ ดินยิ่งใหญ่ คนก็ยิ่งใหญ่

ในจักรวาลมี 4 ยิ่งใหญ่

คนเป็นหนึ่งในนั้น

คนเจริญรอยตามดิน

ดินเจริญรอยตามฟ้า

ฟ้าเจริญรอยตามเต่า

เต่าเจริญรอยตามธรรมชาติ

คติธรรม

- 1) สนใจทิศทางการพัฒนา ใคร่ครวญด้วยรูปแบบวงกลมแทนทางสายเดี่ยว คำนึงถึงความเป็นไปได้ยาวนาน
- 2) การปฏิบัติตนของคนเรา เป็นเพราะใจคนสามารถรองรับทุกสิ่งของโลกในเวลาอันสั้นได้ เว้นไว้เสียแต่ว่าท่านจะถูกดูตนเอง
- 3) โลกธรรมชาติมีหลักเกณฑ์สมดุล หลักเกณฑ์เหตุและผล ยามปกติยอมเสียเปรียบสักนิด ลำบากสักหน่อย ให้ผู้อื่นมากสักนิดตนเองได้น้อยสักหน่อย ผู้อื่นจะกล่าวขวัญถึงท่านหรือไม่ จงอย่ามองว่าเป็นความลำบากหรือเป็นการเสียเปรียบ ยามปกติควรมีท่วงท่างามสง่า มีท่วงทำนองที่สูงส่งและมีระดับ ดังนี้ จึงจะนับได้ว่าเป็นคนใจกว้างและชีวิตมีคุณค่ามาก
- 4) การฝึกฝนหลอมหล่อลงเรียวยาวแรงในคำว่า “สลัดทิ้ง” ให้ปรากฏเป็นจริง อาทิ ละทิ้งชื่อเสียงผลประโยชน์ ละทิ้งบุญคุณความแค้น สลัดทิ้งความทุกข์และตัวตนได้ เป็นต้น จึงฝึกฝนหลอมหล่อประสบความสำเร็จได้
- 5) ต้องขอบคุณผู้ที่รับการช่วยเหลือจากเรา ทำให้เรามีโอกาสสร้างกรรมดีและรับใช้สังคม

บทที่ 26

อบรมบ่มเพาะประมุข

ความหนักแน่นเป็นพื้นฐานแห่งความไม่ประมาท
ความสงบนิ่งเป็นตัวสยบความหุนหันพลันแล่น
ดังนั้น ปฏิบัติการของผู้นำไม่ต่างจากรถบรรทุกของหนัก
แม้สูงศักดิ์มั่งมี
แต่อยู่เหนือวัตถุได้
เหตุใดประมุขซึ่งมีขบวรธมมา
กลับปกครองได้หล้าด้วยความประมาท
เมื่อประมาทย่อมสูญเสียรากฐาน
หุนหันพลันแล่นย่อมเสียตำแหน่งผู้นำ

คติธรรม

- 1) บางครั้งทำอะไรบุ่มบ่ามมักจะนำมาซึ่งภัยพิบัติ ดังนั้น ไม่ว่าเรา จะทำงานอะไรก็ตาม ควรต้องข่มความบุ่มบ่ามของตนด้วยความ หนักแน่น
- 2) อย่าคิดว่านั่นเป็นภาระที่หนักอึ้ง เพราะท่านมีความสามารถในการแบกรับภาระหนักอยู่แล้ว ต้องทะนุถนอมให้ดี
- 3) สรรพชีวิตล้วนแล้วแต่ถือการรักษาชีวิตตนเป็นเป้าหมายสูงสุด นี่ เป็นหลักการของโลกสิ่งมีชีวิต ชะตาชีวิตท่านอยู่ที่ไหน ก็อยู่ในใจของท่านนั่นเอง ท่านมีจิตใจกว้างมากเท่าไรจะมีบุญวาสนา มากเท่านั้น
- 4) การตัดสินใจยาก เรียกว่า มีความระมัดระวังและรอบคอบ ถ้า มีความระมัดระวังและรอบคอบ หมายความว่า ตนมีจิตใจที่ เคารพและยำเกรงผู้อื่น
- 5) ต้องมีจิตใจที่เคารพรักรู้ที่อยู่รอบข้างท่านเสมอ จึงจะได้รับสิ่งดี ๆ จากคนรอบข้างได้ หากท่านไม่เคารพผู้อื่น ผู้อื่นก็จะไม่เคารพ ท่าน จะมีสี่รอบกวนท่านมากมาย

บทที่ 27

จัดการปัญหาต้องชาญฉลาด

ทำความดีไม่ทั้งร้องรอย
วาจาดีไม่มีต่างพร้อย
คำนวณดีไม่ต้องใช้เครื่องมือ
ปิดประตูดีไม่มีใครเปิดได้
ผูกดี ๆ ไม่ต้องใช้เชือกกลับไม่มีใครแก้ได้
ดังนั้น อริยบุคคลสันตัตช่วยเหลือคน
ไม่มีใครถูกทอดทิ้ง
สันตัตใช้สิ่งของ
ไม่มีสิ่งใดถูกทิ้ง
นี่เรียกว่า เข้าใจเหตุผล
คนดีจึงเป็นครูของคนไม่ดี
คนไม่ดีเป็นกระจกเงาของคนดี
หากไม่เคารพครูบาอาจารย์
ไม่ดูเป็นแบบอย่าง
แม้จะฉลาดกลับเลอะเลือน
ในนี้มีเหตุผลลึกลับอัศจรรย์

คติธรรม

- 1) งานที่ยิ่งใหญ่ ความสำเร็จได้ด้วยพลังไม่ กลับสำเร็จได้
โดยใช้สติปัญญาและความอดทนต่างหาก
- 2) จิตสามัญสำนึกก็คือเต๋า ใครไปใครมาแล้วแต่บุญวาสนา ไม่ต้อง
ใส่ใจให้มากนัก ทุกสิ่งให้เป็นไปตามธรรมชาติ
- 3) เอาแต่พูดมีสื่อกัมหน้ำกัมตาตั้งใจทำงานเป็นเวลายาวนาน เหมือน
ตั้งตะวันจันทร์ทำให้แสงและความอบอุ่นตลอดกาล
- 4) ใช้ทองแดงเป็นกระจกเงา แต่งตัวได้ ใช้ประวัติศาสตร์เป็นกระจก
เงา รับรู้ความเจริญและความเสื่อมได้ ยึดถือคนเป็นกระจกเงา
แจ่มชัดเรื่องได้กับเสีย
- 5) อย่ารังเกียจผู้มีความเห็นต่อท่าน ถ้าไม่มีความคิดเห็นของพวกเขา
เขา จะเห็นถึงข้อบกพร่องของตนได้อย่างไร
- 6) ระหว่างคนด้วยกันมีคลื่นสัญญาณชีวภาพติดต่อกันโดยถูกกำหนด
ไว้เป็นพิเศษ ระหว่างคนกับสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ก็มีสัญญาณติดต่อกัน
ทำความดีไว้มากเท่าไร เวลาที่ไม่มีใครล่วงรู้ จะเป็นเวลาที่รับ
สัญญาณดี ๆ ได้ง่ายมาก ๆ

บทที่ 28

ความเรียบง่ายเป็นคุณธรรมนิรันดร์

เมื่อรู้ว่าแข็ง

กลับรักษาความอ่อนไว้

จึงเป็นสายน้ำของโลก

เมื่อเป็นสายน้ำของโลกได้

คุณธรรมนิรันดร์จึงคงอยู่

แล้วย้อนสู่ทารกน้อย

รู้ถึงความสว่าง แต่รักษาความมืดไว้

จึงเป็นแม่แบบของคนทั่วหล้า

เมื่อเป็นแม่แบบของคนทั่วหล้า

มีคุณธรรมนิรันดร์จึงไร้ผิดพลาด

แล้วย้อนสู่ถิ่นกำเนิด

เมื่อเข้าใจเกียรติยศ

แต่รักษาความอภัยไว้

จึงเป็นแม่หน้าของโลก

เมื่อเป็นแม่หน้าของโลก

คุณธรรมนิรันดร์จึงเปี่ยมล้น

แล้วย้อนสู่ความใสเรียบง่าย

ความเรียบง่ายขจรขจายเป็นสรรพสิ่ง

อริยบุคคลใช้อย่างพลิกแพลงจึงเป็นผู้นำ

ดังนั้น ระบบที่สมบูรณ์ไม่แบ่งแยก

คติธรรม

- 1) ยามดีใจ ต้องมีภาวะจิตตั้งยามล้มลุกคลุกคลาน ยามเสียใจไม่จำเป็นต้องหงอยเหงา แต่ต้องมีจิตสามัญสำนึก
- 2) การเป็นผู้มีฝีมือยอดเยี่ยมได้ อยู่ที่ว่าสามารถปล่อยวางได้ และกลับสู่ภาวะทารกที่มีความนุ่มนวลได้
- 3) ผู้กระตือรือร้นสามารถมองเห็นโอกาสท่ามกลางวิกฤต ส่วนผู้ที่ท้อแท้จะเห็นแต่ความยุ่งยากลำบากท่ามกลางวิกฤต
- 4) ท่วงทำนองของผู้ยิ่งใหญ่ จะไม่ทอดถอนใจด้วยความเศร้ากับวันเวลาที่ลำบากยากเข็ญ และไม่เศร้าเสียใจกับชะตาชีวิตของตน ต้องยอมรับสภาพที่เป็นจริง และอยู่เหนือความเป็นจริงได้
- 5) การควบคุมระบบที่ดีที่สุด ต้องมีจิตใจจะก้าวออกจากระบบ การก้าวออกจากระบบ มิใช่ไม่รักษาระบบ แต่มีจิตหนึ่งใจเดียวมุ่งสู่ความเรียบง่าย

บทที่ 29

ปกครองด้วยอุบาย

คิดจะใช้กำลังยึดครองโลก
ไม่อาจบรรลุเป้าหมายได้
เพราะโลกอันศักดิ์สิทธิ์
มิอาจใช้กำลัง
ถ้าใช้ต้องล้มเหลว
ถ้ายึดต้องสูญเสีย
สรรพสิ่งทั่วหล้า
มีการนำมีการตาม
มีหลักมีรอง
มีแข็งมีอ่อน
มีสูงมีต่ำ
ดังนั้น อริยบุคคลต้องละทิ้งความสุดโต่ง
ละทิ้งความฟุ้งเฟ้อ
และความหลงระเริง

คติธรรม

- 1) การทำงานต้องจริงจัง แต่อย่าได้ยึดติด ต้องมีความตั้งใจ แต่ไม่ต้องเป็นห่วงกังวล
- 2) ผู้ที่ยึดติดแน่นไม่ยอมปล่อย ทำได้แต่งานเล็กๆ ผู้ที่ทำงานใหญ่ ต้องปล่อยวางได้ สิ่งไม่ควรปล่อยวางกลับไม่ยอมปล่อยวาง สิ่งที่ไม่ควรปล่อยวางกลับปล่อยวาง ฟังต้องมองปัญหาด้วยปัญญา
- 3) การทำงานอย่าเกินเลย การใช้ชีวิตอย่าฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย ทำที่อย่าโอหัง ถ้าคนเราทำได้เช่นนี้ ต้องประสบความสำเร็จแน่นอน
- 4) ไม่ต้องใส่ใจกับความสำเร็จ ความล้มเหลว ผลได้และผลเสีย ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง หากสนใจมัน มันจะกวนใจท่าน ถ้าลืมได้ จึงจะเป็นวีรบุรุษและผู้มีฝีมือยอดเยี่ยมได้
- 5) ผู้สามารถเปลี่ยนมุมมองไตร่ตรองมองปัญหา และสัมผัสความรู้สึกของผู้อื่นได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นห่วงอนาคตของตนตลอดไป

บทที่ 30

วิธีการใช้ทหาร

ผู้ใช้เต๋าช่วยผู้นำ
ไม่อาศัยกำลังทหาร
จึงจัดการปัญหาได้ดี
ที่ได้มีสงคราม
มีหญิงดงพงหนาม
หลังสงคราม
มีทุพภิกขภัย
ใช้การทหารได้ดี
ลุ่มผลชอบธรรม
มีอวดอ้างศักดิ์
ไม่ยกตนข่มท่าน
สำเร็จแล้วไม่โอ้อวด
ไม่หยิ่งผยอง
ได้ผลโดยไม่ตั้งใจ
สัมฤทธิ์ผลแล้วไม่อวดอ้าง
เฟื่องฟูแล้วเสื่อมโทรม
ผู้อวดอ้างไม่ใช่เต๋า
จะสูญสลายรวดเร็ว

คติธรรม

- 1) การใช้กำลังรุนแรง รังแต่จะนำมาซึ่งความรุนแรง มีเพียงความนุ่มนวลเท่านั้นจึงจะสลายความรุนแรงได้
- 2) จะทำสงครามเมื่อจำเป็นเท่านั้น และต้องยุติลงอย่างรวดเร็ว อย่าได้โอหังवादดี เมื่อสัมฤทธิ์ผลแล้วต้องรู้จักเวทนา อย่าได้ดีใจเป็นอันขาด
- 3) สิ่งที่เกิดขึ้น จะผ่านไปเสมอ จงรอคอยเถิด ไม่ใช่วิธีแบบสายฟ้าแลบได้ก็ไม่ต้องใช้
- 4) สงครามมีแต่ความเหี้ยมโหด ต้องมีจิตใจที่เมตตาและอดทน ไม่ใช่วิธีที่ดูร้าย ต้องมีจิตใจที่เมตตาตั้งพระโพธิสัตว์
- 5) ท่านมีรักมอบให้ผู้อื่นจะได้โลกทั้งโลก ถ้าท่านมีแต่ความแค้น ท่านจะสูญเสียโลกทั้งโลก
- 6) เรามีทำทุกอย่างไว้กับผู้อื่น เขาก็จะใช้ทำอย่างนั้นกับเรา

บทที่ 31

ภาวะจิตที่ใช้กำลังทหาร

อาวุธคือสิ่งอัปมงคล

ทุกคนต่างรังเกียจ ดังนั้น ผู้มีเต๋าจะไม่ใช้

ซ้ายมือเป็นผู้สูงศักดิ์

การรบและเดินทัพนิยมขวา

อาวุธไม่เป็นมงคล ไม่ใช่ของคนดี

ใช้เมื่อจำเป็นเท่านั้น

ทางที่ดีต้องสงบนิ่ง

อย่าภูมิใจเมื่อได้ชัย

ผู้ภูมิใจในชัย ถือการเข่นฆ่าเป็นความสุข

เข่นฆ่าแล้วเป็นสุข จะไม่มีวันพบความสำเร็จ

เรื่องมงคลนิยมซ้าย

ฉาปนกิจและเรื่องเลวร้ายนิยมขวา

รองแม่ทัพอยู่ซ้าย แม่ทัพอยู่ด้านขวา

แสดงว่ามึงงานศพทหาร

ฆ่าคนมากมาย

มีอารมณ์ร่วมเศร้า

ถึงได้ชัยมากก็ต้องจัดพิธีศพ

คติธรรม

- 1) เรื่องที่เกี่ยวข้องกับแพ้นะ ต้องจัดการด้วยจิตใจที่เป็นธรรม เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ต้องคอยดูแลเอาใจใส่
- 2) เต้าธรรมชาติเป็นบ่อเกิดพลังขับเคลื่อนแห่งชีวิต จิตเป็นผืนดิน ต้องทำการเพาะปลูก ไถหว่าน ในที่นี้ท่านจะค้นพบ เต้าธรรมชาติ
- 3) ทหารที่เศรรั้นทดย่อมได้ชัย ทหารฝ่ายได้ชัยเป็นผู้มีความเศรรั้นทด การได้ชัยมาหาใช่ได้ทำให้ฝ่ายตรงข้ามพ่ายแพ้ไปไม่ แต่ความเศรรั้นทดกลับได้ชัยเช่นนี้ เพราะต้องสู้อย่างสุดใจขาดดี้น ชีวิตตนจึงจะพัฒนาดีขึ้นได้
- 4) เมื่อท่านรบชนะฝ่ายตรงข้ามได้แล้ว อาจเป็นไปได้ว่าท่านจะเป็นผู้แพ้ แพ้ตรงไหน แพ้ที่ท่านเป็นผู้ชนะ
- 5) ผู้โง่หังอวดดีมีอาจประสบผลสำเร็จและชนะใจประชาชนได้

บทที่ 32

เต่าขับเคลื่อนโลก

เต่าตลอดกาลไร้นาม
เล็กเรียบง่าย
ไม่มีใครทำให้ยุ่งเหยิงเต่า
ถ้าเจ้าเมืองรักษาเต่าไว้ได้
สรรพสิ่งจะมาสวามิภักดิ์
ฟ้าดินเกล้าประสานกลมกลืน
น้ำค้างฝนจะพร้งพรอม
ผู้คนได้รับความชุ่มฉ่ำ
สรรพสิ่งเจริญเริ่มมีนาม
เมื่อมีฟังรู้พอเหมาะ
ฟังหยุดแต่พอควร
จึงไม่มีอันตราย
เพราะเต่ามีอยู่ทั่วหล้า
ตั้งธารน้ำไหลสู่ทะเล

คติธรรม

- 1) ผู้รู้จักตนเป็นผู้มีคุณธรรม เนรคุณคือคนเลว
- 2) ไม่ยอมให้อภัยและยกโทษให้เวไนยสัตว์ สายตาคอยจ้องแต่จุดอ่อนและข้อบกพร่องของผู้อื่น ในที่สุดคนที่เป็นทุกข์คือตัวท่านเอง
- 3) อย่าฝืนสื่อเชื่อม ต้องสัมผัสกับความเจ็บด้วยตนเอง ท่ามกลางความเจ็บมีความรักแท้ที่เรียบง่าย เป็นความรักของเต๋า
- 4) ต้องเรียนรู้การสดับรับฟัง อย่าตอบปฏิเสธทันที รถที่วิ่งมาด้วยความเร็ว เมื่อเหยียบเบรคอย่างกะทันหันรถจะคว่ำได้ ต้องรู้จักอ้อมค้อม จึงจะมีชีวิตรอดได้
- 5) จะปล่อยวาง แต่ปล่อยวางไม่ได้ ถ้าเช่นนั้นก็วางไว้ก่อน โดยใช้รูปแบบลืมนั่นเสีย ให้มันกลับไปสู่ทะเลแห่งความทรงจำ

บทที่ 33

การฝึกรบของผู้ปราดเปรื่อง

รู้จักผู้อื่นเป็นผู้มีปัญญา
รู้จักตนเองเป็นผู้ล้าเลิศ
เอาชนะผู้อื่นเป็นผู้มีกำลัง
ชนะตนเป็นผู้เข้มแข็ง
รู้จักพอจึงมั่งมี
มีปณิธานจึงรุดหน้า
ไม่สูญเสียวรากรฐานเป็นผู้ยั่งยืน
ตัวตายความดีอยู่
เป็นผู้ยั่งยืนแท้จริง

คติธรรม

- 1) ผู้มีจิตใจอิจฉาริษยา ชอบทะเลาะเบาะแว้ง มีบุญคุณความแค้น รัดตัว พุดจาไม่สุภาพ ไม่อาจเป็นผู้มีใจมุนีหน้าดีได้
- 2) อย่ามัวแต่ไม่พอใจผู้อื่นอยู่รำไป ท่านควรจะสำรวจตนเองตลอดไปจึงจะถูกต้อง หากไม่พอใจผู้คน ผู้ที่ทุกข์คือตัวท่านเอง
- 3) จงเกลียดชังซึ่งผู้อื่น เป็นความสูญเสียบางอย่างยิ่งของตน
- 4) สามารถอ่อนน้อมถ่อมตนมากๆ จึงจะเป็นผู้ทรงคุณค่าแท้จริง
- 5) พุดได้แต่ทำไม่ได้ มิใช่ผู้มีปัญญา และผู้ฝึกบำเพ็ญให้มีความสุขได้แท้จริง

บทที่ 34

คุณสมบัติเต่าที่ยิ่งใหญ่

“เต่า” กว้างใหญ่ไร้ขอบเขต
มีอยู่ทุกทิศทาง
ให้สรรพสิ่งพึ่งพาโดยไม่บ่ายเบียด
มีคุณแต่ไม่ถือครอง
หล่อเลี้ยงสรรพสิ่งแต่ไม่ครอบงำ
เต่าไร้ความทะยานอยาก
ดูเหมือนเล็กสุดเล็ก
ให้อาศัยแต่ไม่บงการ
นี่แหละยิ่งใหญ่
อริยบุคคลไม่ถือตนเป็นผู้ยิ่งใหญ่
ดังนั้น เขาจึงยิ่งใหญ่

คติธรรม

- 1) ปล่อยวางได้ จึงไม่ยึดมั่นถือมั่น ไม่ยึดมั่นถือมั่นได้ จึงมีจิตใจที่กว้างขวางและให้อภัยได้
- 2) อย่าได้แข่งขันกันในข้อปลีกย่อย ต้องพัฒนาจากต้นกำเนิด นี้เรียกว่า เข้าร่วมวิถีแห่งฟ้าดิน
- 3) ผู้คนเกรงกลัวท่าน หาใช่ความสุขไม่ ผู้คนหลอกลวงท่าน หาใช่ทำให้ท่านเสียหายไม่
- 4) ผู้ไม่คิดว่าตนเองยิ่งใหญ่ จึงจะเป็นผู้ฝึกให้มีจิตใจกว้างขวาง มีจิตใจกว้างขวางก็มีบุญมาก
- 5) ช่วยผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จ แต่ยกบุญคุณให้แก่ผู้อื่น ตนเองยังคงอ่อนน้อมต่อมตน ก้มหน้าก้มตาทำต่อไป นี้แหละนับว่ามีฝีมือในการฝึกฝนแท้จริง
- 6) โลก ดวงจันทร์และดวงอาทิตย์ต่างเป็นรูปทรงกลม การคิดและวาทะของเราที่โคจรเป็นรูปวงกลมตลอดเวลา เรามีชีวิตอยู่บนโลกกลมๆ ที่มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดนี้ การมีวาจาอ่อนหวาน สร้างกรรมดี และเจริญรอยตามเจตนารมณ์ของฟ้าดินที่ไม่ถือกำเนิดมาเพื่อตนเสมอ ผู้ที่ได้คุณประโยชน์คือตัวท่านเอง

บทที่ 35

บทบาท “เต๋า” ไม่มีวันหมดสิ้น

เข้าใจและพลิกแพลงใช้เต๋ายิ่งใหญ่ได้

คนทั่วหล้าฟังพา

ไม่มีอันตราย

จึงสงบสุข

ดนตรีดีอาหารโอชะ

ผู้เดินทางผ่านต้องหยุดแวะ

พอกล่าวถึง “เต๋า”

จิตซีตไรรัสชาติ

มองก็ไม่เห็น

ฟังก็ไม่ได้ยิน

กลับใช้ได้ไม่หมดสิ้น

คติธรรม

- 1) สิ่งที่เราควรเลือกสรรคือ เป็นธรรมชาติ ราบเรียบ แต่มีใช้ช่วยชนะ
สิ่งที่ควรเลือกสรรคือ ความเข้าใจต้องแท้ แต่มีใช้ความคึกคัก
ตื่นเต้น
- 2) ความต้องการของแขกกับเจ้าของบ้านย่อมแตกต่างกัน ลองคิด
ดูซิว่า ท่านเป็นเจ้าของบ้านหรือแขกที่เดินผ่าน การพูดจาและ
จัดการปัญหาต้องเอาใจเขามาใส่ใจเรา
- 3) หลักใหญ่ต้องเป็นหลักสามัญธรรมดาไม่มีปาฏิหาริย์แน่นอน แต่
หลักสามัญธรรมดาไม่มีปาฏิหาริย์ไม่แน่ว่าจะเป็นหลักใหญ่เสมอ
ไป
- 4) การให้อภัยผู้อื่นเป็นคุณสมบัติของเรา และเป็นสัจธรรมชีวิตด้วย
ท่านให้อภัยผู้อื่นได้ ผู้อื่นจึงจะให้อภัยแก่ท่าน นี่คือนิเวศวิธี
แห่งชีวิต
- 5) ภาษาของเรา มี ภาษาการคิด ภาษาพูด ภาษาพฤติกรรม
ถ้อยคำภาษาเป็นพลังชนิดหนึ่ง คำพูดและการกระทำที่ไม่ดี
ก่อให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บได้ คำพูดและการกระทำที่ดีทำให้สุขภาพ
แข็งแรงได้ ใจคนเกิดความคิดขึ้นแวบหนึ่งเมื่อใด เทพในจิต
รับรู้ได้หมด หากดีช่วยยังไม่ตอบสนอง เพราะยังไม่ถึงเวลา
การเสียเปรียบเป็นบุญกุศล

บทที่ 36

ปัญญาที่ยิ่งใหญ่แฝงเร้นลุ่มลึก

จะรวมสิ่งใด ๆ

ต้องแผ่สิ่งนั้นก่อน

จะทอนสิ่งใด

ต้องเสริมให้แข็งแกร่งก่อน

จะยกเล็กสิ่งใด ๆ

ต้องให้เจริญก่อน

จะยึดครองสิ่งใด ๆ

ต้องให้ประโยชน์ก่อน

นี่เรียกว่าชาตัญญูฉลาดล้ำลึก

อ่อนแอพิชิตความแข็งแกร่ง

มัจฉามีอาจแยกจากน้ำ

อาวุธของชาติมีอาจแพรงพรายตามใจชอบ

คติธรรม

- 1) มหาธรรมชาดามีสังขธรรมข้อหนึ่งว่า ที่สุดของวัตถุย่อมย้อนกลับ จึงไม่ต้องตั้งใจและคิดมากจนเกินไป จงมอบเรื่องของสังขมให้ แก่สวรรค์เถิด เพราะสวรรค์มีตา
- 2) สำหรับปัญหาที่แฝงเร้นลุ่มลึก หลักระหว่างความลึกลับ สัมผัสอย่าง เจ็บๆ ด้วยตนเอง เป็นส่วนหนึ่งในจิตของตน
- 3) การล้มล้างด้วยความนุ่มนวลเมื่อเปรียบเทียบกับการต่อสู้อย่าง แกร่งกล้า นั้น น่าสนใจมากยิ่งขึ้น เพราะว่าการล้มล้างแบบนี้ เป็นการพัฒนาอย่างหนึ่ง
- 4) การพร้อมรบ ถือเป็น การเตรียมอุปกรณ์การรบให้พร้อม มีการ เตรียมพร้อมย่อมไม่มีภัย จะแพร่พรายให้ใครรู้ได้ง่ายๆ ไม่ได้

บทที่ 37

วิถีแห่งฟ้ากับความทะยานอยากของคน

“เต๋า” อยู่เหนือตลอดกาลและกระทำทุกสิ่ง
หากเจ้าเมืองรักษาเต๋าได้
ทุกสิ่งจักพัฒนาด้วยตนเอง
เกิดหน่อความโลภ
ข้าจึงระงับด้วยความเรียบง่ายไร้นาม
รักษาความเรียบง่ายไร้นาม
จะไม่เกิดความโลภ
จิตใจจึงสงบสุข
ทั่วหล้าจึงสงบสุข

คติธรรม

- 1) คนเราปฏิบัติถึงขั้นไม่เรียกร้องต้องการอะไรคือคุณธรรม ไม่มี การเรียกร้องเพื่อสรรพกิจคือความสูงส่ง
- 2) เต่าธรรมชาติ สมองให้โดยไม่ต้องขอ มีความสามารถทำได้ทุก เรื่อง
- 3) อย่ามัวคิดคำนึงแต่ความชอบ ผลประโยชน์และเป้าหมาย ไร้ เป้าหมายคือ ให้เป็นไปตามธรรมชาติ มีฝีมือยอดเยี่ยมตาม ธรรมชาติ
- 4) ต้อนรับผู้คนด้วยความดีงาม ผู้คนให้ความสนิทชิดเชื้อตั้งพี่น้อง ตรงกันข้าม ต้อนรับด้วยความดุร้าย กลับมีภัยถึงขั้นใช้อาวุธ
- 5) รักคือการให้ แต่มิใช่ขอเอา รักคือการให้อภัย มิใช่ให้ท้าย รัก คือการชี้ทางสว่างให้แก่จิต แต่มิใช่ให้โดยขาดความรู้
- 6) ไม่ละโมภและร้องขอ จะมีความสุขที่สุด หากตั้งปณิธานจากจุด นี้จะเป็นคุณธรรมแท้จริง นี่คือนิยามที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติ เรียกว่า เต้าเต๋อ “เต้า” ให้กำเนิดสรรพสิ่ง ส่วน “เต๋อ” (คุณธรรม) หล่อ เลี้ยงสรรพสิ่ง

บทที่ 38

บรรทัดฐานคุณงามความดี

เลิศคุณธรรมไม่ถือตนมีคุณธรรม จึงมีคุณธรรม
ด้อยคุณธรรมแต่ถือว่าตนมีคุณธรรม จึงไม่มีคุณธรรม
ผู้เลิศคุณธรรมสร้างคุณธรรมด้วยจิตสำนึก
ผู้ด้อยคุณธรรมสร้างคุณธรรมด้วยทิว
ผู้เลิศเมตตาธรรมสร้างคุณธรรมด้วยเมตตา
ผู้เลิศเที่ยงธรรมสร้างคุณธรรมด้วยใจรัก
ผู้ถือจารีตเป็นเลิศ ชาวโลกไม่ขานรับ
จึงต่อว่าต่อขานไม่ทำตาม
ดังนั้น สูญเสียเต่าจึงเห็นคุณธรรม
สูญเสียคุณธรรมหันหาเมตตาธรรม
สูญเสียเมตตาธรรมหันหาความเที่ยงธรรม
สูญเสียความเที่ยงธรรมหันหาประเพณี
อันประเพณีนี้ มีภักดีแลสัจจาน้อย
เป็นการเริ่มความวุ่นวาย
รู้เห็นล่วงหน้าเป็นคำหุ คือเริ่มโง่ไร้สาระ
ดังนั้น รักษาความซื่อ
ไม่หน้าไหว้หลังหลอก รักษาความเรียบง่าย
ไม่เอาความหุที่ไร้สาระ
ดังนั้น ทั้งสิ่งหลังคัดสิ่งหน้า

คติธรรม

- 1) มีคนเริ่มตื่นเดิน แล้วนำพาท่านเดิน คนๆ นี้เป็นใคร คือจิตซึ่งเป็นนายของท่าน ก็คือตัวนั่นเอง
- 2) “เตอ” (คุณธรรม) คือ ปฏิบัติตามด้วยจิตใจที่ตรงไปตรงมา เข้าสู่ต้นกำเนิดโดยตรง ไม่จำเป็นต้องห่วงกังวล
- 3) ความเมตตา คือ ความรู้สึก การประสานรับ และหลอมเป็นหนึ่ง เดียวด้วยน้ำใสใจจริงระหว่างกันและกันทั้งสองฝ่าย
- 4) ความยุติธรรม คือ เรียกร้องพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ ปฏิบัติจนเป็นระเบียบ โดยพยายามอย่างสุดความสามารถ
- 5) การย้อนสู่ต้นกำเนิดแห่งเต๋า ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปอย่างอิสระเสรี ตามธรรมชาติ ความเรียบง่ายมีพลังมากที่สุด
- 6) จะให้คนดีอยู่เย็นเป็นสุขตลอดชีวิตได้นั้น จะอาศัยแต่ความฉลาดทางปัญญาไม่ได้ มีเพียงความซื่อสัตย์เท่านั้น จึงจะมีความยั่งยืน

บทที่ 39

บรรลุต่าย่อมมีความเป็นหนึ่ง

นับแต่โบราณมาผู้ล “ความเป็นหนึ่ง”

ฟ้า “เป็นหนึ่ง” จึงสดใส

ดิน “เป็นหนึ่ง” จึงสงบ

เทพ “เป็นหนึ่ง” จึงศักดิ์สิทธิ์

ธัญพืช “เป็นหนึ่ง” จึงสมบูรณ์

ทุกสิ่ง “เป็นหนึ่ง” จึงเติบโตใหญ่

เจ้าเมืองมี “ความเป็นหนึ่ง” จึงยุติธรรม

มิฉะนั้นแล้วไซ้ ฟ้าไม่สดใสจะทลาย

ดินไม่หนึ่งจะกินที่พัง

เทพไม่ขลังจะสูญหาย

พืชไม่สมบูรณ์จะเฉาตาย

สรรพสิ่งไม่เจริญจะสูญพันธุ์

เจ้าเมืองอธรรมจะพังทลาย

ดังนั้น สูงศักดิ์ไซ้ไพร่ต่ำเป็นฐาน

บนมีล่างเป็นฐาน

เจ้าเมืองเรียกตนว่า “ผู้โดดเดี่ยว” “ไม่สมบูรณ์” และ “ผู้น้อย”

มิใช่ไซ้ต่ำต้อยเป็นฐาน กระนั้นหรือ

สดดีโดยไม่มีคำสรรเสริญ

ไม่ขอเป็นหยกงาม

ขอเป็นศิลาเปี่ยมค่า (ขอเป็นศิลาที่ซื่อสัตย์จริงใจ)

คติธรรม

- 1) “1” คือร่างกาย ส่วนบ้าน รถยนต์ เงินทอง การงาน ชื่อเสียง ล้วนคือ “0” ทั้งนั้น เมื่อสูญเสียต้นกำเนิด “1” บรรดา “0” ทั้งปวง จึงไม่มีความหมาย
- 2) เกียรติยศสูงสุดคือ ไม่แสวงหาเกียรติยศ เต่าธรรมชาติคือ สามัญธรรมดา ไม่มีเกียรติยศอะไร ดังนั้น จึงสามารถดำรงอยู่ได้ชั่วนิรันดร์
- 3) ภูเขาป่าดงใช้ต้องวอนขอวิหคมาอาศัย วิหคนกเห็นมาอยู่เอง สายน้ำลำคลองท้องทะเลใช้ต้องวอนง้อปลามาอาศัย ปลาปูแหวกว่ายมาอยู่เอง
- 4) ท่านปฏิบัติตนยังไม่ดีพอ แต่ผู้คนชมว่าดี ต้องรู้สึกละอายใจ ท่านปฏิบัติตนได้ดีมาก แต่ผู้คนยังติว่าไม่ดี ต้องหนักแน่น
- 5) ผู้สามารถอ่อนน้อมถ่อมตนได้ จึงจะเป็นผู้สูงศักดิ์แท้จริง

บทที่ 40

ทวนวิถีคือการเคลื่อนไหวของเต๋า

ทวนวิถีคือการเคลื่อนไหวของเต๋า

(การเคลื่อนไหวของเต๋าคือความเป็นเอกภาพของสองสิ่งตรงกันข้าม)

การกระทำนุ่มนวลไม่แย่งชิง

สรรพสิ่งได้หล้าถือกำเนิดจาก “มี”

มีเกิดจากไม่มี

คติธรรม

- 1) การคิดทวนวิถีสามารถเปลี่ยนแปลงโรคภัยไข้เจ็บที่เป็นอยู่ได้
- 2) คำว่า “ไร้” หมายความว่า ไม่มีหรือมีก็ได้ หรือมากจนเกินพอดี
ไม่มีที่สิ้นสุดก็ได้ มีคำว่า “ไร้” ดีจริงๆ
- 3) จิตใจคนเป็นผู้พิพากษาที่เที่ยงธรรมที่สุด ท่านหลอกผู้อื่นได้
แต่หลอกใจตนเองไม่ได้ตลอดกาล

บทที่ 41

เข้าใจเต๋าริบดีำเนินการ

ผู้มีระดับสูงรับฟัง “เต๋า” จะมานะดำเนิการ
ผู้มีระดับกลางรับฟัง “เต๋า” จะเชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง
ผู้มีระดับต่ำรับฟัง “เต๋า” จะหัวเราะเยาะเย้ย
ถ้าไม่ถูกหัวเราะเยาะ ย่อมมิได้เป็น “เต๋า”
คนทั่วไปกล่าวกันว่า
“เต๋า” สว่างไสวคล้ายดั่งมีดม้ว
ก้าวรุดหน้าคล้ายถดถอย
ทางที่ราบเรียบคล้ายขรุขระ
เลิศคุณธรรมเหมือนหุบห้วย
“คุณธรรม” กว้างใหญ่คล้ายไม่สมบูรณ์
สร้างคุณคล้ายขโมย
บริสุทธิเรียบง่ายคล้ายขุนม้ว
ขาวสะอาดเหมือนมีรอยเปื้อน
สีเหลืองมกวางใหญ่เหมือนไร้มุม
ภาชนะใหญ่มีอาจสร้างเสร็จเร็ว
เสียงก็ก้องกัมปนาทไร้สัมผัสเสียง
รูปลักษณะใหญ่หมี่มาไร้รูปทรงสัณฐาน
“เต๋า” แผงเร้นนิรนาม
มี “เต๋า” เท่านั้น ชำนาญการให้แลความสำเร็จ

คติธรรม

- 1) ปักจ่ากล้ำมากล้นเต็มท้องนา ก้มหน้าเห็นน้ำฉายนภา เต่าจริง
แท้นั้นแลอนัตตา ความก้าวหน้าผลมาจากดำถอยหลัง
- 2) เต่าคือความดีเสมอต้นเสมอปลาย โดยแสดงออกในการดำเนิน
ชีวิตของเราคือ ไม่ว่าเวลาใดก็ตามล้วนแต่ถือมวลชนเป็นญาติ
สนิทและครู ความคิดดีใดๆ ของมนุษย์ต่างสามารถสนองตอบ
โลกใบนี้ของเราได้ ทั้งยังส่งผลกระทบต่อถึงคุณภาพชีวิตของเรา
ทุกคนอีกด้วย
- 3) เรื่องที่คนทางโลกมองว่าต่ำต้อยแต่มีคุณค่าควรแก่การทำ มักมี
พลังเจริญพัฒนาอันแรงกล้า สามารถลงมือทำได้
- 4) เต่าธรรมชาติคือธรรมชาติ คือเต่าที่ยิ่งใหญ่ ธรรมชาติจึงไม่ทำให้
ความสำคัญกับใคร ไม่ใส่ใจกับความยากลำบากกลุ่มๆ ดอนๆ
แต่เป็นไปเองตามธรรมชาติ
- 5) เต่านั้นมองก็ไม่เห็น ฟังก็ไม่ได้ยิน แต่อยู่ท่ามกลางการเจริญ
พัฒนาของสรรพสิ่ง

บทที่ 42

เต่าให้กำเนิดสรรพสิ่ง

“เต่า” ให้กำเนิดหนึ่ง
หนึ่งให้กำเนิดสอง
สองให้กำเนิดสาม
สามให้กำเนิดสรรพสิ่ง
สรรพสิ่งประกอบด้วยหยินและหยาง
หยินและหยางประสานเกิดสมดุล
ผู้คนไม่อยากจะ “กำพรว้า” “คนโง่” และ “โตดเตี้ยว”
ทว่าเจ้าเมืองขุนนางเรียกตนด้วยคำเหล่านี้
สรรพสิ่งถูกทำลายกลับได้คุณ
หรือได้คุณกลับถูกทำลาย
เป็นเหตุผลที่ผู้คนสอนข้า
ข้าก็นำมาสอนผู้คน
ผู้ใช้อำนาจโหดร้ายไม่มีจุดจบที่ดี
ข้าใช้เหตุผลนี้สอนผู้อื่น

คติธรรม

- 1) เต่าคือขุมทรัพย์มากมหาศาลในจักรวาล จงใช้จิตใจที่อ่อนน้อม ถ่อมตนไปเปิดขุมทรัพย์ของท่านซึ่งตักตวงได้ไม่เหือดแห้ง และใช้ได้ไม่หมดสิ้น
- 2) ยกความดีความชอบแห่งความสำเร็จให้แก่ทุกคน เต่าคือวิถีแห่งความนุ่มนวล ความปรองดองสมานฉันท์ การเจริญพัฒนาและเป็นวิธีนิรันดร์
- 3) จิตใจสำนึกบุญคุณเป็นยาที่ได้ผลชะงัดดีในจักรวาล
- 4) สิ่งที่ข้าพเจ้าปรารถนาคือ อยากให้บุตรธิดากตัญญู ข้าพเจ้าก็ควรกตัญญูต่อบิตามารดาด้วย
- 5) การเสียเปรียบคือบุญกุศล ธรรมชาติมีหลักยุดิธรรม บุญวาสนาในสังคมก็เป็นเช่นนี้ โปรดสงบใจเถิด

บทที่ 43

อุ๋เหวยมีคุณ

สิ่งที่อ่อนนุ่มที่สุดในโลก
ยอมชนะสิ่งที่แข็งแกร่งที่สุดในโลกได้
สิ่งไร้รูปไม่มีช่องก็ผ่านได้
ข้าจึงทราบที่อุ๋เหวยมีคุณ
การสอนโดยไร้วาจา
“อุ๋เหวย” มีคุณ
โลกนี้คนทำได้มีน้อยมาก

คติธรรม

- 1) สิ่งที่มีรูปมีร่างมีวันสูญสลาย สิ่งที่มีรูปมีร่างไม่มีวันดับสูญ
- 2) การฝึกบำเพ็ญ มีไข้ไปแสวงหา “สิ่งมี” แต่ย้อนสู่ “สิ่งไม่มี” ของชีวิต “ไม่มี” เป็นต้นกำเนิด “มี” เกิดจาก “ไม่มี”
- 3) แม้พูดแล้วมีบทบาท แต่บางครั้งการไม่พูดกลับมีบทบาทมากกว่า ระหว่างพูดกับไม่พูด ต้องจัดการให้เหมาะสม
- 4) อุ้แหวนั้นมีไข้ไม่ทำ แต่ทำแล้วต้องปล่อยวาง ปล่อยวางจึงอิสระและเปิดสถานการณ์ใหม่ได้
- 5) การฝึกฝนหลอมหล่อต้องปรับจิตใจของตนให้ดี หากไม่ปรับส่วนลึกของจิตใจให้ดี คำพูดจะทำร้ายคน หากวาจาความประพฤติไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เซลล์ในร่างกายก็จะไม่เข้ากันด้วย

บทที่ 44

รู้จักพอไม่อภัยศ

ชื่อเสียงกับร่างกายอะไรใกล้ตัว
ร่างกายกับทรัพย์สินอะไรสำคัญ
สูญเสียชีวิตกับลาภยศอะไรให้โทษ
ตระหนี่เกินไปจะสิ้นเปลืองมาก
สมบัติล้นฟ้ากลับเสียหายยับเยิน
รู้จักพอไม่อดสู
รู้หยุดได้เหมาะไม่มีภัยร้าย
จึงอยู่เย็นเป็นสุขยาวนาน

คติธรรม

- 1) คนเรามาจากธรรมชาติ ย่อมย้อนสู่ธรรมชาติ
- 2) อะไรคือความต้องการ อะไรคือความทะยานอยากและความโลภ ต้องทำความเข้าใจให้แจ่มชัดโดยพื้นฐาน จึงจะมีส่วนช่วยชีวิตได้
- 3) ชีวิตนั้นประเมินค่ามิได้ ถ้าใช้ชีวิตแลกกับสิ่งมีค่า เป็นเรื่องที่สิ้นคิด
- 4) มีข้อบกพร่องเล็กน้อย อาจรักษาส่วนทั้งหมดไว้ได้ หากมีข้อบกพร่องเล็กน้อยไม่แก้ไขกลับปิดบังไว้ อาจทำให้ส่วนทั้งหมดพังได้ รู้จักเสียใจในสิ่งที่บกพร่อง เป็นตำรับยารักษาความติงาม ได้สมบูรณ์แบบ
- 5) ผู้รู้จักพอเป็นผู้มีมั่งมี ผู้รู้จักหยุดได้เหมาะเป็นผู้มีสุข สอดคล้องกับเต๋าธรรมชาติจึงยั่งยืน

บทที่ 45

ภาพแห่งความสำเร็จ

สมบูรณ์เลิศล้ำบกพร่อง
แต่บทบาทนั้นมีเสื่อมสูญ
เปี่ยมล้นคล้ายว่างเปล่า
แต่มีบทบาทมิจบสิ้น
ความเที่ยงตรงมากคล้ายคงอ
หลักแหลมมากคล้ายโง่งม
มีคารมคมคายดุจชื่อ ๆ
การเล่นกีฬาชนะความหนาวเหน็บ
นั่งชนะร้อนแรง
สงบนิ่งเป็นวิถีที่ถูกต้องใช้ทั่วหล้า

คติธรรม

- 1) เตาเกิดจากความว่างเปล่า เหลือที่ว่างไว้เสริมสิ่งที่ขาดได้ เนื่องด้วยฟ้าดินมีความกว้างใหญ่ไพศาล มีที่ว่างจึงรองรับสรรพสิ่ง และดำรงอยู่อย่างยั่งยืนได้ จงจำไว้ว่า อย่าทำจนสุดโต่ง
- 2) ผู้มีวาทศิลป์ พุดแล้วมีที่ลงได้ เรียกว่า ไม่ตายตัว
- 3) ความสงบนิ่ง คือ ทำให้น้ำขุ่นเป็นน้ำใส และความหุนหันพลันแล่นให้สงบลงได้ ใจท่านว่างเปล่าจึงมีอิสระเสรี สรรพสิ่งจึงค้นพบอยู่ที่พักพิงของตนได้
- 4) ทำตัวเป็นคนโง่บ้าง อย่าอวดฉลาดไปเสียทุกเรื่อง ด้านหนึ่งให้ผู้อื่นได้ปีติยินดีกับความเก่งของเขา อีกด้านหนึ่งตนเองก็มีโอกาสเรียนรู้กลายเป็นคนเก่งยิ่งขึ้นก็เป็นได้
- 5) คำนิ่งถึงผู้อื่นให้มาก ให้ผู้อื่นมีเวทีแสดงความรู้ความสามารถ มากสักหน่อย เหลือที่ว่างเปล่าไว้สำหรับตนเองบ้าง มีการให้อภัยจึงจะเป็นคนใจกว้างได้

บทที่ 46

รู้จักพอสุขนิรันดร

ใช้ธรรมะปกครองทั่วหล้า
ใช้มาทำนาใส่ปุ๋ย
ใช้ธรรมะปกครองทั่วหล้า
แม้ลูกม้ายังเกิดในสมรภูมิ
ผิดหนักที่สุดคือเห็นแก่ตัวและทะยานอยาก
ภัยใหญ่หลวงคือไม่รู้จักพอ
ไม่มีผิดไต่ยิ่งกว่าความโลภ
ดังนั้น รู้จักพอย่อมสมบูรณ์ยั่งยืน
จะมีพอเพียงนิรันดร

คติธรรม

- 1) เดิมทีเท่าธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ ค้นพบได้จากต้นกำเนิด มีความอิสระและสบายใจ หากมุ่งแสวงหาจากภายนอกจะไม่ได้ อะไร เมื่อมีความทุกข์ จะทำอย่างไร
- 2) การตรวจสอบความคิด หากเกิดความคิดไม่ถูกต้อง ต้องรู้จัก ปรับปรุงแก้ไข จึงจะมีโอกาส ผิดแล้วไม่ยอมกลับตัว ยึดติดจน หูตามัว ลุ่มหลงจนถอนตัวไม่ขึ้น จะแก้ไขยาก
- 3) ความทะยานอยากก่อให้เกิดพลังได้ แต่พลังชนิดนี้มักจะนำพาไปสู่ ความพินาศ พึงระมัดระวังให้ดี
- 4) สามัญธรรมาคือความจริง สามัญธรรมาคือความสุข
- 5) รู้จักพอสุขนิรันดร์ ความสุขอยู่ที่รู้จักพอ จิตใจที่รู้จักพอเช่นนี้ ทำให้สบายอกสบายใจมาก สมควรทะนุถนอมและให้ความสนใจ
- 6) ท่านไม่อาจเปลี่ยนแปลงดินฟ้าอากาศ แต่เปลี่ยนแปลงอารมณ์ ความรู้สึกได้ ท่านไม่อาจคัดสรรโฉมหน้าได้ แต่เลือกสรรการ แสดงออกทางอารมณ์และความคิดได้ ท่านไม่อาจเบิกใช้วันพรุ่งนี้ล่วงหน้าได้ แต่ต้องใช้นวันนี้ให้ดี

บทที่ 47

ความอศจรรยข์องสติปัญญา

ถึงไม่ออกนอกบ้าน
ก็รู้เรื่องทั่วหล้า
ไม่มองออกข้างนอก
ก็รู้กฎธรรมชาติ
เดินทางยิ่งไกลเท่าไร
สิ่งที่รู้ยิ่งน้อย
อริยบุคคลไม่ต้องเดินทางก็รู้ได้
ไม่ต้องดูก็รู้มูลเหตุ
ไม่กระทำตามใจกลับได้ผล

คติธรรม

- 1) การรับรู้เข้าใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หมายถึง มุ่งตรงต่อสิ่งนั้นๆ แต่การวินิจฉัยมักก็จะกลับสู่จิตของตน ก็คือเท่า
- 2) เห็นเหตุการณ์ชัดเจนนดีแล้ว ยังไม่พอ ที่สำคัญยิ่งกว่าคือ ต้องเข้าใจ การเข้าใจทฤษฎีแล้วย้อนคืนสู่ธรรมชาติ จึงจะสอดคล้องกับความเป็นจริง
- 3) การทำงานอย่างเคร่งเครียดจนเสร็จเรียบร้อย น่าจะเหนื่อยมากจริงๆ หากทำอย่างปล่อยวาง ให้งานสำเร็จไปตามธรรมชาติ จึงจะเป็นฝีมือ เป็นฝีมือตามธรรมชาติ
- 4) อย่างยับแบบไม่คิดชีวิต ต้องตั้งตัวให้เหมาะสม เสียสละให้ผู้อื่น ปล่อยให้ทุกสิ่งทุกอย่างลุล่วงไปตามธรรมชาติ
- 5) จะมีความปลอดภัย ต้องมีความสบายใจก่อน จะมีความสบายใจต้องมีความชอบธรรมก่อน มีความชอบธรรมจิตใจสบาย ทั้งครอบครัวจึงจะมีความปลอดภัย

บทที่ 48

ฝึกฝน “เต๋า” ลดกิเลส

รู้เพิ่มเมื่อศึกษา

ฝึกธรรมะบกพร่องลดน้อย

ลดน้อยและลดน้อยลง

ลู่ถึงภาวะ “อุ้งเหวย”

กลับประสบความสำเร็จทุกประการ

การปกครองทั่วหล้าต้องไม่หยุ่มหยม

หากบ้านเมืองวุ่นวาย

ย่อมไร้คุณสมบัตการปกครอง

คติธรรม

- 1) ชีวิตคือการต่อสู้ การบุกเบิก และเติบโตอยู่ท่ามกลางความยากลำบากทุกข์เข็ญ หากเราทนความทุกข์ยากลำบากนี้ได้ ทำให้ลูกหลานไม่ลำบาก จึงจะเป็นความสุขสุดยอดของเรา
- 2) มีนิสัยใฝ่ซื่อ สำเร็จลุล่วงตามธรรมชาติด้วยอุ้งมือ ไม่เลือกงาน เช่นนี้จึงจะทำงานชิ้นใหญ่ได้
- 3) ไม่ต้องแสวงหายังภายนอกอยู่รำไป ต้องหวนกลับมาสำรวจตนเอง คอยสอดส่องตนเอง จิตใจจึงจะได้พักผ่อน
- 4) สิ่งสำคัญสุดของผู้เป็นนักบริหารคือ ไม่ก่อปัญหาให้ประชาชนเกิดความวุ่นวาย แต่ต้องมีงานโดยไม่มีปัญหา
- 5) ไม่ยึดมั่นถือมั่น ไม่ต้องเสแสร้ง เพียงแต่มีชีวิตอยู่กับปัจจุบัน คือ มีชีวิตอยู่อย่างมีความหมายและมีปัญญา

บทที่ 49

ความปรารถนาของปวงชน

อริยบุคคลเปลี่ยนความปรารถนาตามความต้องการของมวลชน
คนดีขำดีต่อเขา
คนไม่ดีขำก็ดีด้วย
เรียกว่า ความดีงาม
ผู้มีสัจจะขำให้ความเชื่อถือ
ผู้ไร้สัจจะขำก็จริงใจ
เรียกว่า เชื่อถือความมีคุณธรรม
ดังนั้น อริยบุคคลวางตนมีจิตหนึ่งใจเดียวกับคนทั่วหล้า
ปวงชนต่างมองและฟังซึ่งกันและกัน
อริยบุคคลถือปวงชนเป็นลูกหลานของตน

คติธรรม

- 1) ทำบุญกุศลด้วยความจริงใจ เข้าสู่ต้นกำเนิดแห่งการสร้างสรรค์
ธรรมชาติ โดยไม่คำนึงถึงส่วนได้ส่วนเสีย นี่เป็นการสั่งสมคุณ
งามความดีที่แท้จริง
- 2) เต่าไม่มีความเห็นแก่ตัว เพียงแต่ปล่อยให้ ประจักษ์ชัดหลักธรรม
โดยเป็นไปเองตามธรรมชาติ เพียรพยายามปฏิบัติด้วยความ
สมัครใจและเหมาะสม
- 3) เรื่องใดๆ ก็ตามย่อมมีระยะผ่าน เมื่อผ่านวันเวลาที่ทุกข์ทรมาน
สุดๆ มาได้ ท่านจะพบว่า อันที่จริง เรื่องราวทั้งปวงสามารถ
ปล่อยวางได้
- 4) ปัญญาอันใสซื่อ เปลี่ยนแปลงไปตามจิตใจ จะหยุดหรือมองก็ได้
สรรพสิ่งเป็นไปอย่างอิสระสบาย
- 5) ฝึกรบมจิตใจให้ปลาบปลื้มยินดีและรู้จักคุณคน สามารถควบคุม
อารมณ์ให้เยือกเย็นได้ ผู้ที่สามารถทำให้คนรอบข้างมีความรู้สึก
เบิกบานใจ จะทำให้เซลล์ทั่วร่างกายเอิบอาบความเบิกบานใจ
ไปด้วย
- 6) ละทิ้งอดีตที่ทรงอำนาจไปได้ ในใจมักจะคำนึงถึงผู้อื่น เช่นนี้
จึงจะมีคำว่าส่วนรวมที่อยู่เหนือกว่าได้

บทที่ 50

วิธีบำรุงรักษาสุขภาพ

คนตั้งแต่เกิดจนตาย
สามในสิบอายุยืน
สามในสิบอายุสั้น
สามในสิบเดิมมีสุขภาพดีแต่กลับอายุสั้น
เพราะเหตุใด
เพราะเลี้ยงชีวิตเกินสมบูรณ์
เขาเล่ากันว่า ผู้รักษาชีวิต
เดินเท้าไม่พานพบเสือสิงห์
เข้าสมรมภูมิไม่ถูกฆ่า
แรดไม่ใช้นอของมัน
เสือดุร้ายไม่ได้ใช้เขี้ยวเล็บ
อาวุธไม่ได้ใช้ความคม
เพราะเหตุใดเล่า
เพราะเขามีได้กล้ากรายเข้าแดนมรณะ

คติธรรม

- 1) คุณสมบัติของสิ่งมีชีวิต คือต่างมีชีวิตของตนเอง ด้วยเหตุนี้ จึงมีอาจเรียกร้องสูงเกินและตั้งใจมากเกินไป ต้องเลอะเลือนและ หนึ่งเงียบบ้าง ปล่อยวางได้ มักจะมีชีวิตที่ดีได้
- 2) สิ่งมีชีวิตมีการเกิดและมีชีวิต การเกิดคือการสร้างสรรค์ ชีวิตคือ การจำกัด มองชีวิตเชิงบวก จึงจะรังสรรค์ชีวิตได้
- 3) ช้อนความอาฆาตมาดร้าย มีผู้สงบจิตสงบใจ เมื่อสงบจิตสงบ อารมณ์ได้แล้วจึงไม่ถึงที่ตาย ชีวิตจึงมีหลักประกัน
- 4) ผู้มีจิตใจเปี่ยมด้วยความรักเป็นผู้มีความสุขที่สุด ผู้รับใช้ผู้อื่นมี บุญมากกว่าผู้ถูกรับใช้
- 5) หากชีวิตสามารถลดละความเห็นแก่ตัวและความทะยานอยากลง ได้ จะไม่มีเรื่องให้ต่อล้อต่อเถียง ความสุขสันต์ก็จะตามมา
- 6) มีบางคนมักจะเกิดความทุกข์ขึ้นเอง เพราะคำพูดที่มีได้เจตนา ของผู้อื่น แต่เขากลับตั้งใจรับไปคิดจนเกิดความทุกข์
- 7) การบำรุงรักษาสุขภาพอยู่ที่การปฏิบัติตาม “เต๋า” หากฝ่าฝืน “เต๋า” โดย “บำรุงสุขภาพ” และ “ใช้ชีวิตที่ฟุ่มเฟือย” เกินไป มิเพียงไม่ อาจบำรุงรักษาสุขภาพได้ กลับเป็นการเร่งทำลายสุขภาพเสีย มากกว่า

บทที่ 51

ยกย่อง “เต๋า” เทิดทูน “คุณธรรม”

“เต๋า” ให้กำเนิดสรรพสิ่ง

“คุณธรรม” หล่อเลี้ยงสรรพสิ่ง

วัตถุมีรูป เหตุการณ์ประสานให้สำเร็จ

ดังนั้น ดินฟ้ามีแต่เกิดเต้าทูนคุณธรรม

“เต๋า” นำเคารพ

คุณธรรมล้ำเลิศด้วยจิตสำนึก

ไม่มีใครออกคำสั่ง

ดังนั้น เต๋าสร้างสรรพสิ่ง

คุณธรรมหล่อเลี้ยงเจริญเติบโตใหญ่ให้สมบูรณ์และคงอยู่

โดยไม่ถือครอง

ช่วยเหลือโดยไม่ถือเป็นการชอบ

ให้ผลโดยไม่ครอบงำ

เรียกว่าคุณธรรมล้ำลึก

คติธรรม

- 1) เหตุการณ์ที่ดำรงอยู่ย่อมต้องมีที่มา และธาตุแท้ของเหตุการณ์นั้น แหล่งที่มาั้นเรียกว่าเต้า ส่วนธาตุแท้เรียกว่าเต๋อ หากเหมือนกับแหล่งที่มาและธาตุแท้ นั้น จึงเรียกว่าเต้าเต๋อ
- 2) อย่าไปเสียเวลากับเรื่องปลายเหตุ พึงต้องพัฒนาให้ดีกับธาตุแท้ของแหล่งกำเนิด
- 3) ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความรักเมตตา ส่วนลึกของจิตใจย่อมสะอาดบริสุทธิ์ มีคุณสมบัติสูงส่ง
- 4) เต้าเต๋อเป็นดวงประทีปสำหรับยกระดับตัวตน ไม่ควรด่าประณาม ข้อบกพร่องของผู้อื่น
- 5) ตัดสินใจด้วยความรับรู้ สืบตรวจสอบด้วยสติปัญญา ทำให้สมบูรณ์ด้วยคุณธรรม และประสานเข้าด้วยกันอย่างดีด้วยเต้าที่ยิ่งใหญ่
- 6) ชีวิตคนควรสำนึกบุญคุณให้มาก และพึงทำให้เซลล์มีคุณภาพ ยอดเยี่ยมมากด้วย

บทที่ 52

ผู้รู้แจ้งเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน

สรรพสิ่งทั่วหล้าล้วนมีที่มา
เป็นมารดาของโลก
รู้ว่ามารดาเป็นเช่นไร
ก็อนุমানถึงลูกได้
เมื่อรู้ว่าเป็นลูก
จึงรักษามารดาไว้
ชั่วชีวิตจึงไม่มีอันตราย
ถ้ากั้นความโลภ
ปิดสิ่งรบกวน
ชั่วชีวิตจักไม่มีกังวล
หากเปิดทางให้หลงระเริงไร้ขีดจำกัด
ชั่วชีวิตมีอาจเยียวยา
เห็นวิถีวัณโรคคือ “เข้าใจ”
รักษาความอ่อนละมุนคือแข็งแกร่ง
ใช้พลังแสงเต้าย้อนสู่ “ความผ่องใส” ที่มีอยู่เดิม
ตนจะไม่หายนะ
นี่คือวิถีวัณโรค

คติธรรม

- 1) เมื่อกลับสู่แหล่งกำเนิด ทุกสิ่งทุกอย่างจะจัดการได้ดี สามารถผ่านด่านอันตรายทั้งมวลได้
- 2) เมื่อเปิดประตูวิหะระสัมผัสและความยึดมั่นถือมั่น จิตจะวิ่งออกสู่ภายนอกอย่างรวดเร็ว โลกใบนี้จะสวดยสดงามขึ้นชั่วขณะ แต่จะเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็วเช่นกัน
- 3) เต้าคือความรัก คือการให้ ความรักนั้นหาใช้ต้องเรียกรั้งจากฝ่ายตรงข้ามไม่ แต่เป็นการให้จากตนเองต่างหาก
- 4) มีเกียรติยศเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นแต่ไม่โอ้อวด จิตส่องใสให้ความสว่างแก่ผู้อื่นต้องคอยสำรวจตรวจสอบตนเอง เนื่องด้วยมีการสำรวจตรวจสอบตนเอง จึงเข้าใจและซาบซึ้งใจผู้อื่นได้
- 5) ชีวิตคนสั้นๆ ดั่งสายฟ้าแลบ หากใช้ชีวิตให้เวลาผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ทำให้คนบอบช้ำ จงใช้ทุกเวลานาทีให้เป็นประโยชน์ จึงจะสั่งสมเมล็ดข้าวให้เต็มยุ้งฉางได้

บทที่ 53

เดินสวนทาง “เต้า”

หาก मैं ข้ำมีความรู้สักหน่อย
จึงเดินบนทางสายใหญ่
กลัวที่สุดคือเดินทางผิด
ทางสายใหญ่แม้จะราบเรียบ
ยังมีคนชอบเดินทางผิด
เมื่อบ้านเมืองเสื่อมโทรม
ไรรันารกร้าง
พระคลังว่างเปล่า
กลับใส่เสื้อผ้าหรุ
คาดกระบี่
กินดื่มเลิศรส
ทรัพย์สินมีเหลือเฟือ
นี่แหละคือโจร
มิใช่วิถีที่ถูกต้อง

คติธรรม

- 1) อย่าคิดว่าความราบเรียบไม่มีความอัศจรรย์ จึงไม่มีอะไร ต้องรู้ว่า มีจิตใจสงบแบบธรรมดา จึงจะเข้าสู่ประตูเต๋าได้
- 2) พวกที่มีอำนาจมักจะอยู่หัวคลื่นของประวัติศาสตร์ ท่ามกลางคลื่นเป็นคลื่นตาย บุคคลผู้เป็นเสาหลักได้มีไม่กี่คน
- 3) มีเกียรติแต่ไม่โอ้อวด อยู่ได้อย่างยั่งยืน
- 4) ปรัชญาของตันหยู้าคือ เป็นคนต่ำต้อย กลับมีชีวิตที่สง่างามน่าเกรงขาม สิ่งมีชีวิตนั้นมีความอ่อนละมุน
- 5) จิตของเราพึงเหมือนดั่งกระจกเงา มองเห็นโลกภายนอกและมองเห็นตนเอง
- 6) การรู้แจ้งเต๋าเหมือนดั่งน้ำชา มิใช่กล่าวด้วยคำพูด แต่อยู่ที่การชิมรสชาติ การรู้แจ้งเต๋าต้องรู้แจ้งท่ามกลางไร้อัตตา จึงจะแปรเป็นสติปัญญาและพลังของตนได้

บทที่ 54

ฝึกฝนคุณธรรมเป็นพื้นฐาน

สันตสร้างผลงานไม่หวั่นไหว
ชานาญอุ้มไม่หลุดมือ
จัดพิธีเช่นไหว้เพื่อสืบสาน “เต๋า”
ชั่วลูกชั่วหลานไม่สิ้นสุด
ฝึกฝนตนมีคุณธรรม
มีน้ำใสใจจริง
ฝึกฝนคนทั้งครอบครัว
ความดีจะมากล้น
ฝึกคนทั้งหมู่บ้าน
ความดีจะเพิ่มทวี
ฝึกคนทั้งประเทศ
ความดีจะอุดมสมบูรณ์
ฝึกคนทั้งโลก
ความดีจะมีทั่วปฐพี
ดังนั้น สำรวจตนจะเข้าใจผู้อื่น
สำรวจครัวตนก็เข้าใจครอบครัวอื่น
สำรวจหมู่บ้านใดจะเข้าใจหมู่บ้านอื่น
สำรวจประเทศใดจะเข้าใจประเทศอื่น
สำรวจทั่วโลกจะเข้าใจทั้งจักรวาล
ขำรู้สภาพโลกได้อย่างไร โดยใช้วิธีนี้แล

คติธรรม

- 1) การปกครองแบบเต๋า เน้นหนักที่สำรวจจิตใจของตนเอง ทั้งครอบครัว ทั้งหมู่บ้าน ทั้งจังหวัด ทั้งประเทศและทั่วทั้งโลก แล้วหวนกลับมาสำรวจตนเองอีก จะทำอย่างไรให้ตนเป็นผู้สันตติสร้างผลงานและเชี่ยวชาญการปกป้องรักษา มนุษย์มีเพียงหนทางเดียวคือ ถือผู้คนเป็นกระจกเงา อาศัยการฝึกฝนคุณธรรม ให้ตนเองได้พัฒนา
- 2) การสังเกตคือ การมองด้วยการเปรียบเทียบ เป็นการดูด้วยความสงบนิ่ง เป็นวิธีการฝึกฝนคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม เป็นการสำรวจตนเอง และพัฒนาโดยเป็นไปเองตามธรรมชาติ
- 3) สามารถปล่อยวางได้ เขาจึงสามารถเจริญพัฒนา ให้โลกแก่เขา สำคัญยิ่งกว่าให้สิ่งอื่น
- 4) การที่คนเราโชคดีได้มาจากไหน จะอาศัยขอ ขโมย คุยโว หรือหลอกมาด้วยเล่ห์กลไม่ได้ทั้งสิ้น มีแต่ต้องอาศัยน้ำใสใจจริง ฝึกฝนเพื่อส่วนรวมและไร้อัตตาอย่างสุดจิตสุดใจและยืนหยัดอย่างแน่วแน่ไม่คลอนแคลน จึงจะค่อยๆ สั่งสมมาได้

บทที่ 55

สรรพสิ่งเมื่อแข็งแกร่งเต็มที่ย่อมเสื่อม

ผู้ฝึกฝนคุณธรรมล้ำลึก
เปรียบดั่งทารกแรกเกิด
แมลงมีพิษไม่กัดต่อย
สัตว์ร้ายไม่กระโจนใส่
นกดูร้ายไม่โฉบจิก
กระตูกเอ็นอ่อนแต่มือทำได้แน่น
อวัยวะเพศมีสมรรถภาพตามธรรมชาติ
เพราะมีพลังชีวิตสมบูรณ์
ร้องทั้งวันแต่เสียงไม่แหบ
เพราะมีภาวะสมดุล
กลมกลืนเรียกนิรันดร์
รู้ “นิรันดร์” เรียก “รู้แจ้ง”
มีคุณต่อชีวิตเรียกสิริมงคล
จิตเลี้ยงพลังชีวิตเรียกเข้มแข็ง
สรรพสิ่งมีรูปแข็งแกร่งย่อมโรยรา
เรียกไม่ปฏิบัติตาม “เต๋า”
ไม่ปฏิบัติตาม “เต๋า” จะดับสูญก่อนเวลาอันควร

คติธรรม

- 1) ทิศทางพื้นฐานของการบำรุงรักษาสุขภาพคือ การย้อนสู่ภาวะทารก หัวใจแห่งภาวะทารกคือความปรองดองและนุ่มนวล พลังชีวิตที่นุ่มนวลมีความเข้มแข็งมากกว่าพลังชีวิตที่แข็งแกร่งมากต่อมาก
- 2) ท่านเหลาจื่อยกย่องลักษณะพิเศษจำเพาะของเด็กทารกว่า มีพลังชีวิตสมบูรณ์และมีความสมดุลเต็มที่ ท่านเหลาจื่อยังสามารถสังเกตลักษณะพิเศษจำเพาะของเด็กทารกว่า มีกระดูกเอ็นอ่อนนุ่มแต่มีมือกำได้แน่น เพราะว่าในนี้มีพลังชีวิตของเต๋าอยู่ด้วย
- 3) มีความปรองดองสมานฉันท์ ไม่แตกแยก ไม่รีบเร่ง จัดการปัญหาเป็นหลักการ มีความสามารถในการแก้ปัญหาได้
- 4) บางท่านมาแล้วก็ไป เขาไปๆ มาๆ ทำยสุดได้หยุดอยู่ที่นั่นแล้ว เต๋ามักจะรับด้วยพลังรักที่ไม่ปรีปากเสมอ อย่างนี้เรียกว่า ภาวะนิรันดร์
- 5) ชีวิตทุกคนถูกลิขิตไว้แล้ว บางคนใช้การฝึกฝนหลอมหล่อจนอยู่เหนือชะตาเดิมของตนได้ บางคนควรมีอายุยืนกลับจากโลกนี้ไปก่อนเวลาอันควร บทนี้ท่านเหลาจื่อเน้นบอกวิธีฝึกฝนคุณธรรมอันล้ำลึก การมีอายุยืนยืน สิ่งสำคัญที่สุดคือ ฝึกฝนจิตใจที่ไม่ทอดยชั่ววันรันดร์

บทที่ 56

เข้ากับสังคมไม่อดความสามารถ

ผู้รู้ไม่พูดมาก
พูดมากไม่รู้ “เต๋า”
สกัดกันความโลภ
ปิดกันสิ่งรบกวน
ทำลายพลังฮึกเหิม
ขจัดข้อพิพาทนานา
ปรับแสงให้สมดุล
เข้ากับทางโลก
นี่แหละคุณธรรมล้ำลึก
ผู้รู้ “คุณธรรมล้ำลึก”
ไม่มีสิ่งที่เกลียดชัง
ไม่มีสิ่งที่เห็นห่าง
ไม่มีสิ่งที่เป็นผลประโยชน์
ไม่มีสิ่งที่ทำลาย
ไม่มีสิ่งที่สูงศักดิ์
ไม่มีสิ่งที่ต่ำต้อย
จึงเป็นที่เคารพของคนทั่วหล้า

คติธรรม

- 1) โปรดระวังคำพูดของตน เพราะปลาหมอตายเพราะปาก สิ่งใดก็ตามที่มีความแหลมคม จะต้องแตกหักแน่นอน จะใช้วาจาจากิมแทงผู้อื่นไม่ได้ การทะเลาะวิวาทรังแต่จะทำลายตนเองและผู้อื่น
- 2) ที่ใดมีคนทีนน้อมมีความขัดแย้ง ผู้ไร้ธรรมะทำให้ความขัดแย้งทวีความรุนแรงขึ้น ผู้มีธรรมะจะสลายความขัดแย้ง
- 3) เรยินดีชุกคบเพลิง อุทิศเวลาและความรู้ไปรับใช้ผู้อื่น รวมทั้งส่องสว่างให้แก่ผู้คนรอบข้าง นี่ก็คือ การกลมกลืนแสง เราอ่อนน้อมถ่อมตน มิวางตนเหนือผู้อื่น ก็คือการคลุกเคล้าฝุ่น เมื่อเป็นเช่นนี้จึงสามารถทำให้เรื่องราวดำเนินไปได้อย่างราบรื่น อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความปรองดอง และสิ่งสมพลังให้ชีวิตมีความสมานฉันท์และอยู่เย็นเป็นสุข
- 4) ด้วยมีความลึกล้ำจึงมีความอัจฉริยะ เมื่อทำการวิเคราะห์เป็นเวลายาวนานด้วยความสงบลึกซึ้ง จึงรับรู้การปรับความสมดุลและเข้ากันได้ เป็นเพราะได้ปรับให้เกิดความสมดุลและเข้ากันได้ จึงรู้ถึงความอัจฉริยะ
- 5) ปักดอกไม้ที่สวยงามทุกวันมิสู้ปลูกต้นไม้ที่ออกดอกได้ยาวนาน โปรดอย่าสนใจรูปร่างภายนอกของชีวิต พึงสนใจแก่นแท้ของชีวิต
- 6) ภาวะสูงสุดของการมีชีวิตคือคุณธรรมล้ำลึก คุณธรรมล้ำลึกคือทำลายพลังฮึกเหิม ขจัดข้อพิพาทนานา ปรับแสงให้สมดุล เข้ากับทางโลก ผู้ที่บรรลุภาวะนี้ได้ ขจัดความฮึกเหิมและความวุ่นวายสับสนทั้งปวง ไม่มีจิตใจเอาชนะคะคานแม้แต่น้อย มีคุณธรรมและพลัง ทั้งยังสามารถรับใช้ประชาชนทั่วไปด้วยจิตใจ

ที่กระตือรือร้น มีเพียงภาวะนี้เท่านั้น มนุษย์จึงจะสอดคล้องเป็น
หนึ่งเดียวกับเต๋าได้ จึงจะไม่มีจิตแปลกแยก และเป็นผู้มีคุณธรรม
อันล้ำลึก มีความสงบและอิสระเสรีได้

บทที่ 57

ปกครองด้วยความเที่ยงธรรม

ปกครองเที่ยงธรรม
ชนะด้วยกลยุทธ์
ปกครองโดยไม่ก่อปัญหา
เข้าใจเหตุผลได้อย่างไร
เพราะว่าท้าวหล้ามีข้อห้ามมากมาย
ปวงชนจึงยิ่งอดอยาก
ปวงชนมีอาวุธมาก
ชาติจึงยังมีดমনลับสน
คนละโมภยิ่งฉกฉวย
ความชั่วร้ายจึงเกิดขึ้นมากมาย
กฎหมายมากเข้มงวด
โจรผู้ร้ายจึงเพิ่มทวี
ดังนั้น อริยบุคคลกล่าวว่า
ข้าอู่เหวยปวงชนจึงเปลี่ยนแปลงเอง
ข้าไม่ก่อปัญหาประชาจะมีมั่งคั่ง
ข้าสงบนิ่ง ปวงชนจึงสุขภาพเรียบร้อย
ข้าไร้ทะยานอยาก ปวงชนจะเรียบง่าย

คติธรรม

- 1) การปกครองด้วยอุบายเป็นหัวใจวิธีการปกครองของท่านเหล่าจื๊อ
อุบายมิใช่ไม่ทำอะไรเลย แต่จะไม่ทำในสิ่งที่มีชอบและใช้กำลัง
รุนแรง ต้องให้เป็นไปตามธรรมชาติ เป็นอุบายตามธรรมชาติ
- 2) ผู้นำของชาติบ้านเมืองพึงต้องรู้เจตนาารมณณ์ และปฏิบัติตามความ
ปรารถนาของประชาชน ขจัดทำที่ทางการเมืองที่สุดโต่ง รุนแรง
และเห็นแก่ตัว สนองสภาพแวดล้อมที่ปรองดองสมานฉันท์อัน
กว้างใหญ่เพื่อให้ประชาชนพัฒนาตามธรรมชาติ
- 3) การปกครองบ้านเมืองต้องยึดถือความปรารถนาของประชาชน
เป็นหลัก ความปรารถนาที่ดีหรือไม่ดีล้วนต้องมีทำที่ที่ดีต่อเขา
เช่นนี้จึงมีความดีมาก ความปรารถนาของปวงชนผู้มีสัจจะหรือ
ไม่มีก็ให้ความเชื่อถือและจริงใจ จึงได้รับความเชื่อถืออย่างยิ่ง
นี้แหละคืออุบายและกระทำทุกสิ่งที่มีคุณ อาศัยอุบายจนบรรลุ
ผลงานเชิงบวกที่สุด
- 4) กล่าวสำหรับธุรกิจหนึ่งแล้ว ประธานกรรมการเป็นมือหนึ่งควร
ต้องอุบาย ผู้จัดการต้องมีความสามารถ ทั้งสองประสานกัน
หมายถึง ราชากษัตริย์ ขุนนางมีความสามารถ ข้าอุบายประชา
เปลี่ยนแปลงเอง แน่นนอน มือหนึ่งขององค์กรหนึ่งและแผนกใด
แผนกหนึ่งต้องปกครองด้วยอุบาย เช่นนี้จึงจะสามารถทำอะไร
ได้ทุกสิ่ง
- 5) จงอุบายตามธรรมชาติเถิด มิต้องเป็นห่วงกังวล ขอเพียงมี
ความตั้งใจ เอาใจใส่ สงบนิ่ง ไม่เป็นทุกข์ ไม่ละโมภ ทุกสิ่ง
ทุกอย่างจะมีความก้าวหน้า

- 6) การใช้โอกาส มีผู้ปล่อยไปตามธรรมชาติ การกระทำด้วยเจตนา มีผู้ให้เป็นไปตามธรรมชาติ มีความเรียบง่ายและอุ้เหวยตามธรรมชาติ นี่แหละคือโอสถยาขนานเอก

บทที่ 58

หลักการปกครอง

ปกครองแบบมีน้ำใจ
ประชาชนจะซื่อสัตย์จริงใจ
ปกครองแบบโหดร้าย
ประชาชนจะแค้นเคือง
ภัยเอ๋ย โชคโลกาได้พึ่งพา
โชคเอ๋ย ภัยแผ่เงาเร้นอยู่ด้วย
ใครรู้ผลการเปลี่ยนแปลง
ไม่มีข้อกำหนดภัยกับโชค
ทุกสิ่งพลิกผันได้
ดั่งลมเป็นเลวร้ายได้
ผู้คนจงนมาช้านาน
ดังนั้น อริยบุคคลจึงมีความซื่อไม่เถรตรง
สุจริตไม่ทำลายคน
เปิดเผยแต่ไม่ผิดใจคน
มีความรุ่งโรจน์แต่ไม่โอ้อวด

คติธรรม

- 1) มีพลังพัฒนาชนิดหนึ่งซึ่งมองด้วยตาเปล่าไม่เห็น แต่มีคุณค่าแก่การศึกษามาก เรียกว่า การสร้างสรรค์ธรรมชาติอย่างเจียมๆ
- 2) ในภัยพิบัติแฝงเร้นด้วยโชค ในความล้มเหลวแฝงไว้ด้วยความสำเร็จ ทั้งภัยและโชคต่างพึ่งพาอาศัยกันและกัน ปัญหาสำคัญอยู่ที่ว่า เราจะพลิกผันด้วยภาวะจิตแบบไหน
- 3) ห่วงใยแต่ปัญหาภัยและโชคตลอดเวลา มีผู้กลับมา รู้จักจิตของตนอย่างแท้จริง ผู้ใดก็ตามที่กลับมา รู้แจ้งเต๋าจากร่างกายตน เป็นผู้ที่มีโชค
- 4) เมื่อได้ตั้งหลักการไว้แล้ว ฟังต้องวางมือ จึงจะสามารถก้าวสู่ชีวิตใหม่ของตนได้
- 5) จะให้ความสว่างแก่ผู้อื่น แต่อย่าให้ความสว่างจนเขาลืมตาไม่ขึ้น มองไม่เห็นอะไร เห็นแต่ความมืดมน
- 6) เมื่อเราปฏิบัติตนและจัดการปัญหา ฟังจำไว้ว่า มีความซื่อแต่ไม่เถรตรง สุจริตไม่ทำลายคน เปิดเผยแต่ไม่ผิดใจคน มีความรุ่งโรจน์แต่ไม่โอ้อวด จึงจะเป็นวิธีที่ถูกต้อง

บทที่ 59

การปกครองเน้นคุณธรรม

ปกครองปวงชนตามกฎธรรมชาติ
ดีที่สุดคือประหยัดเรียบง่าย
หากประหยัดเรียบง่าย
เรียกว่าเตรียมแต่เนิ่น
เตรียมแต่เนิ่นเป็นการสั่งสมความดี
สั่งสมความดีไม่มีวันปราศัย
ย่อมมีพลังงานมีอจาประเมินได้
จึงปกครองชาติบ้านเมืองได้
สร้างชาติมีรากฐาน
จะรักษาได้ยาวนาน
นี้แลหยั่งรากได้ลึก
มีฐานเหนียวแน่น
เป็นเหตุที่อยู่ได้ยาวนาน

คติธรรม

- 1) การปกครองด้วยอุบายต้องยึดถือการประหยัดเป็นหลัก กล่าวสำหรับผู้นำแล้ว ท่านมีอำนาจแต่ไม่ใช่ เพื่อสนองเวทีให้ผู้ได้สังกัดได้แสดงความสามารถ ส่วนคุณธรรมแบบอุบายเป็นการสร้างสรรค์ชีวิตใหม่
- 2) การรู้แจ้งเท่าคือ ยกระดับการฝึกฝนและกล่อมเกลาจิตใจ ซึ่งมีใช่เป็นไปได้ในวันๆ เดียว เขากล่าวกันว่า การสร้างคนต้องใช้เวลาถึงสิบปีร้อยปี เมื่อเราถูกกระทบด้วยข่าวสารที่ไม่ดี เราต้องใช้จิตธรรมดาสامัญญะและไร้อัตตาอยู่เสมอ จึงจะปกครองคนได้ เรียกว่า เน้นการสั่งสมคุณธรรม ถ้าท่านเน้นคุณธรรมได้ จึงจะค่อยๆ สั่งสมธุรกิจและทรัพย์สมบัติได้
- 3) สมมุติว่าเราฝากเงินไว้ที่ธนาคาร แต่เราสั่งจ่ายเช็คไม้อั้น ในที่สุดเช็คต้องตั้งแน่นอน หากเราฝากเงินเข้าเป็นประจำ สะสมจากน้อยไปสู่มาก การปฏิบัติด้วยคุณธรรมของเราก็เช่นกัน เราฝึกฝนร่างกายกล่อมเกลาจิตใจก็เป็นเช่นนี้เหมือนกัน
- 4) หากเกิดปัญหาในข้อปลีกย่อย ไม่จำเป็นต้องสนใจมากนัก ท่านพึงให้ความสนใจกับส่วนที่แผงเร้นและมองไม่เห็น
- 5) มีธรรมะ ทุกสิ่งทุกอย่างจัดการได้ง่าย ธรรมะต้องคอยอบรมกล่อมเกลาอยู่เสมอเป็นเวลานาน ซึ่งมีอาจจับต้องได้
- 6) ให้พื้นที่ไว้ผืนหนึ่ง จึงพัฒนาเติบโตได้ การให้โอกาสแก่ผู้อื่นก็เป็น การให้โอกาสแก่ตนเอง

บทที่ 60

ปกครองด้วยเต๋า

การปกครองชาติใหญ่
เหมือนทอดปลาตัวน้อยๆ
ใช้ “เต๋า” ปกครองแผ่นดิน
ปีศาจไม่สำแดงฤทธิ์
ใช้ว่าเขาไม่มีฤทธิ์
แม่เทพก็ไม่ทำร้ายคน
มิเพียงผีและเทพไม่ทำร้ายคน
อริยบุคคลปฏิบัติตามเต๋าไม่ทำร้ายคน
ทั้งสองไม่ทำร้ายกัน
คุณธรรมทั้งปวงหวนสู่ประชา

คติธรรม

- 1) กระบวนการปกครองชาติใหญ่เหมือนทอดปลาตัวน้อยๆ เป็นการปกครองด้วยอุ้งเหวี่ยงที่ให้ความรู้สึกที่สนุก ผ่อนคลาย มีความสุข อุ้งเหวี่ยงมีไซ้ไม่ทำ แต่มีไซ้ทำโดยฝืนคุณสมบัติของปลาตัวน้อย อย่าทำอย่างสู้มตีสู้มห้า จึงจะรักษาภาวะจิตที่สุขสันต์ รักษาภาวะที่สมดุล ประองตองและพัฒนาได้ ชุกรกิจกับการบำรุงรักษาสุขภาพก็เช่นกัน
- 2) อย่างัวคำหนึ่งว่าสภาพการณ์เป็นอย่างไร ต้องคำนึงว่ามีเหตุผลอะไร เมื่อจัดการปัญหาไปตามเหตุตามผล จึงจะพัฒนาได้
- 3) มีที่ดินจึงจะเจริญเติบโตได้ สิ่งที่สำคัญเน้นหนักเน้นหนาคือ จุดเล็ก ๆ แบบนี้แหละ
- 4) อย่าใช้รูปแบบป้ายสีให้ดำ จะยิ่งป้ายยิ่งดำ ควรใช้รูปแบบให้ความสว่าง

บทที่ 61

การทุดควรอ่อนน้อมถ่อมตน

“มหาประเทศ” วางตัวอยู่ต่ำ
เป็นที่บรรจบของสายน้ำ
จึงเป็นมารดาทั่วหล้า
ใช้อ่อนพิชิตแข็งแกร่ง
ใช้ความนิ่งแสดงความลึก
ประเทศใหญ่ใช้ความอ่อนน้อม
ประเทศเล็กจะซาบซึ่งใจ
ประเทศเล็กอ่อนน้อม
มหาประเทศไว้เนื้อเชื่อใจ
ใช้ความอ่อนน้อมได้ความสวามิภักดิ์
ใช้ความอ่อนน้อมได้รับการยอมรับ
ประเทศใหญ่สร้างความสุขให้มาก
ประเทศเล็กเพียงต้องการพึ่งพา
ทั้งสองต่างพอใจในสิ่งที่ตนปรารถนา
ประเทศใหญ่พึงต้องสนใจการถ่อมตน

คติธรรม

- 1) ผู้บังคับบัญชาควรเป็นผู้ให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาจึงจะมีโอกาสได้รับสิ่งนั้น นี่เป็นเหตุผลธรรมตามาก
- 2) ผู้นำที่ดีมิใช่ยืนชี้หน้าบัญชา แต่ควรเป็นผู้มองในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชา พร้อมทั้งต้องรู้จักกลับมามองจากจุดเริ่มต้น
- 3) ไม่จำเป็นต้องทำร้ายร่างกายสังขาร เพราะเดิมทีก็ไม่มีร่างกายสังขารอยู่แล้ว บ้างมีชีวิตอยู่ให้สอดคล้องและเหมาะสมเท่านั้น
- 4) แก่นแท้ของความอ่อนน้อมถ่อมตน คือ ละทิ้งความยศโศโอหัง จึงจะมีคุณธรรมสูงส่งที่รองรับสารพัดเรื่องได้

บทที่ 62

“เต๋า” ปราศจากความดีความชั่ว

“เต๋า” คุ่มครองสรรพสิ่ง
เป็นสิ่งวิเศษของคนดี
เป็นที่พึ่งของคนเลว
คำไพเราะแลกความเคารพได้
ความประพฤติดีได้รับความสนใจ
คนเรายังมีคนเลว
จะละทิ้ง “เต๋า” ได้อย่างไร
เจ้าฟ้าขึ้นครองราชย์แต่งตั้งมหาอำมาตย์
แม้มีพิธีถวายอาชาไนย หินหยกเป็นบรรณาการ
มิเท่าเคารพและคุยเรื่องเต๋า
เหตุใดนับแต่โบราณจนถึงปัจจุบันจึงให้ความสำคัญกับเต๋าเล่า
เพราะกล่าวว่าทำตามเต๋าขอสิ่งใดย่อมได้
มีโทษทัณฑ์ก็ได้ภัยโทษมิใช่หรือ
จึงเป็นสิ่งล้ำค่าของโลก

คติธรรม

- 1) เต่าธรรมชาติเป็นแหล่งลี้ลับที่สรรพสิ่งศรัทธาบูชา เพราะถือการให้อภัยเป็นคุณธรรม
- 2) โลกแห่งสังคมโลกีย์ ให้เขาอะอะโว้ยวายพักหนึ่ง แล้วก็เงียบไป เงียบแล้วก็ดี เต่าจะรอเขาทุกวันคืน
- 3) การพัฒนาจะอาศัยความหุหุหุหุสแต่เปลือกนอกไม่ได้ เพราะไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ต้องอาศัยภายในที่เรียบง่ายไม่ตกแต่ง
- 4) เต่านั้นไร้รูป เมื่อละทิ้ง “รูป” เข้าสู่ภาวะ “ไร้” จึงจะเข้าสู่เต่าปฏิบัติตามและฝึกฝนเต่าได้ สุดท้ายเข้าสู่ “ความยิ่งใหญ่” ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่ง นี่เป็นช่วงเวลาที่ไม่มีหยุดนิ่ง
- 5) เมื่อเรากะหายน้ำ ต้องไปหาน้ำดื่ม เป็นไปไม่ได้ที่น้ำจะวิ่งมาหาเรา เต่าก็เป็นเช่นนี้ ตนต้องเป็นผู้ไปค้นหา เต่าเป็นมูรธากรชีวิตของมนุษย์ เราต้องเข้าใจเต่าให้ลึกซึ้ง ศึกษาด้วยความเคารพ เสมอต้นเสมอปลาย และศึกษาจนชีวิตหาไม่

บทที่ 63

เริ่มทำจากเรื่องเล็ก

การกระทำไม่เสแสร้ง
ทำงานไม่ก่อปัญหา
อาหารการกินเน้นสมถะ
ปัญหาใหญ่เล็กและมากหรือน้อย
ล้วนทดแทนกันได้ด้วยคุณธรรม
แก้ความยากเริ่มจากง่าย
ทำงานใหญ่เริ่มจากเล็ก
เรื่องยากในโลกต้องเริ่มจากเรื่องง่าย
เรื่องใหญ่ในโลกต้องเริ่มจากเรื่องเล็ก
อริยบุคคลไม่อวดดีเสมอ
จึงสัมฤทธิ์ผลที่ยิ่งใหญ่ได้
รับปากง่ายยอมเสียความน่าเชื่อถือ
มองปัญหาง่ายเกินยอมประสพความลำบากมากมาย
อริยบุคคลจึงให้ความสำคัญกับความยาก
สุดท้ายจึงไม่ลำบาก

คติธรรม

- 1) การทำงานพึงจำหลักการข้อหนึ่งว่า “ทำเรื่องง่ายก่อนเรื่องยาก เมื่อผ่านเรื่องง่ายแล้ว เรื่องยากก็กลายเป็นเรื่องง่าย
- 2) การทำงานพึงเอาจริงเอาจัง อย่ากังวล ต้องปล่อยวาง แต่มีใช้ลืมนจนหมดสิ้น ต้องค่อยๆ จัดการ
- 3) ไม่ต้องวางแผนอีกแล้ว เริ่มต้นใหม่เถิด เมื่อมีก้าวแรก ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมาด้วยดีเอง
- 4) เรื่องง่ายใดๆ เวลาจัดการปัญหาต้องถือเป็นเรื่องยาก เรื่องเล็กใดๆ ต้องทำให้สำเร็จลุล่วงโดยถือเป็นเรื่องใหญ่ เมื่อเป็นเช่นนี้ ทำยสุดจะไม่มีเรื่องใดยากเลย
- 5) อย่าคิดว่าตนนั้นยิ่งใหญ่ มองข้ามเรื่องเล็ก และดูหมิ่นถิ่นแคลนผู้อื่น เช่นนี้แล้วจึงจะบรรลุลงานใหญ่ได้และเป็นการฝึกฝนคุณธรรมไปด้วย

บทที่ 64

ดีเสมอต้นเสมอปลาย

ยามสงบง่ายที่จะประคอง
ยังไม่เกิดปัญหาวางแผนง่าย
เมื่อหนอยังอ่อนแอกองง่าย
เมื่อยังเล็กสลายง่าย
ต้องจัดการก่อนเกิดปัญหา
และก่อนเกิดความวุ่นวาย
ต้นไม้อายุสองโอบ
เติบโตจากหน่ออ่อน
หอคอยสูงเก้าชั้น
สร้างจากดินที่ละกอง
การเดินทางไกลพันลี้
เริ่มต้นจากก้าวแรก
ใช้อำนาจบังคับย่อมล้มเหลว
ไม่ยึดหยุ่นย่อมสูญเสีย
ดังนั้น อริยบุคคลใช้ผู้เหวย
จึงไม่มีวันล้มเหลว
ไม่ควบคุมสิ่งใด จึงไม่สูญเสีย
คนทั้งหลายประกอบกิจ
มักล้มเหลวในเวลาใกล้จะสำเร็จ
เมื่องานจะเสร็จมีความรอบคอบเหมือนเริ่มแรก

จะไม่ล้มเหลว
ดังนั้น อริยบุคคลไม่เกิดความละโมภ
ไม่สนใจสิ่งที่มีค่า
เรียนสิ่งที่ผู้อื่นไม่เรียน
แก้ความผิดของผู้คน
ช่วยพัฒนาสรรพสิ่งโดยมิบังอาจทำเรื่องเหลวไหล

คติธรรม

- 1) วิธีการปกครองบ้านเมือง การบริหารจัดการ การให้การศึกษา การบำรุงรักษาสุขภาพ เป็นต้น ล้วนแต่ต้องให้ความสำคัญกับปัญหาเล็กๆ ของการบริหารปกครอง สันทัดในการกุมจังหวะโอกาส และใช้ให้เป็นประโยชน์เต็มที่ อย่าให้ปัญหาส่งผลกระทบขยายกว้างออกไป เพราะเขื่อนดินยาวพันลี้พังได้ด้วยมดปลวก ตึกสูงระฟ้าถูกไฟไหม้ได้ด้วยประกายไฟดวงน้อยๆ เรื่องเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นบทเรียนทั้งนั้น
- 2) อำนาจการปกครองมิใช่ได้มาด้วยการรบทัพจับศึก แต่ด้วยผู้คนมอบแต่ท่าน หากไม่มอบแต่ท่าน แล้วจะอย่างไร การที่จะให้ผู้คนมอบแต่ท่าน ท่านจึงต้องรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตนไว้บ้าง
- 3) ยามที่งานใกล้จะเสร็จเป็นเวลาอันตรงรายที่สุด ต้องรู้จักวิริยะอุตสาหะ และมีความระมัดระวังรอบคอบเหมือนตอนเริ่มต้น เป็นเหตุปัจจัยของการทำความดีเสมอต้นเสมอปลาย การทำความดีเสมอต้นเสมอปลายก็เป็นผลของความระมัดระวังรอบคอบเหมือนยามเริ่มต้น
- 4) ท่านต้องให้อภัยแก่เวไนยสัตว์ตลอดกาล ไม่ว่าเขาจะเลวสักแค่ไหน กระทั่งเคยทำร้ายท่าน ท่านก็ต้องปล่อยวางให้ได้ จึงจะได้รับความสุขอย่างแท้จริง

บทที่ 65

สติปัญญาเลิศดูคล้ายโง่เขลา

โบราณผู้นำเต๋าแพร่สู่ทั่วโลก
ไม่สนใจคนที่ฉลาด
แต่สนใจคนซื่อสัตย์จริงใจ
การที่ปวงชนปกครองยาก
เพราะฉลาดหลักแหลมเกินไป
ดังนั้น การใช้ความหลักแหลมปกครอง
บ้านเมืองจึงหายนะ
ไม่ใช้ความหลักแหลมปกครอง
บ้านเมืองจึงมีประโยชน์สุข
เมื่อรู้ทั้งสองด้านนี้แล้ว
จึงรู้แบบอย่างการปกครอง
รู้กฎเกณฑ์แบบนี้
เป็นคุณธรรมล้ำลึก
คุณธรรมอันล้ำลึกสุดหยั่ง
ไกลสุดขอบฟ้า
ตรงกันข้ามกับความรู้ทั่วไป
แล้วจึงมีความกลมกลืนและราบรื่นมาก

คติธรรม

- 1) เรื่องใหญ่ๆ ในโลกมิใช่ลู่วงด้วยจิตใจที่คิดเล็กคิดน้อย แต่ลู่วงได้ด้วยความจริงใจ
- 2) จงรักษาความโง่ คุณล้ายไม่ฉลาด อันที่จริงคือ มีสติปัญญาเลิศ คุณล้ายโง่เขลา มีความเรียบๆ ง่ายๆ ตามธรรมชาติ จึงจะเจริญพัฒนาได้
- 3) ยอมรับว่าตนเองยิ่งใหญ่เท่ากับยอมรับว่าตนโง่
- 4) ความจริง ท่านไม่จำเป็นต้องหันหน้ากลับไปดูว่า ใครเป็นคนสาปแช่งท่าน หากมีหมาบ้าตัวหนึ่งมากัดท่าน แล้วท่านจะก้มตัวลงไปกัดมันตอบกระนั้นหรือ
- 5) ผู้สร้างโอกาสคือผู้กล้าหาญ ผู้รอคอยโอกาสคือผู้โง่เขลา
- 6) เรื่องที่ลืบบ้อศรจรย้นั้น ดูเหมือนไม่มี แท้ที่จริงมี เคล็ดลับของสิ่งมีชีวิตก็อยู่ที่ตรงนี้แหละ

บทที่ 66

อ่อนน้อมไม่วางตนเหนือผู้อื่น

เหตุที่ท้องทะเลเป็นที่บรรจบของลำน้ำนับร้อย ๆ
เพราะทะเลอยู่ปลายน้ำ
จึงเป็นเจ้าแห่งสายน้ำนับพันหมื่นมาบรรจบ
หากอริยบุคคลจะอยู่เหนือผู้คน
พึงใช้คำพูดที่อ่อนน้อม
จะอยู่หน้าผู้คน พึงต้องวางลาภยศอยู่หลัง
ดังนั้น อริยบุคคลจึงอยู่เหนือแต่ประชาไม่รู้สึกรับเป็นภาระ
แม้อยู่หน้าแต่ไม่รู้สึกรับเป็นภัย
คนทั่วโลกจึงยินดีให้การสนับสนุน
ด้วยเหตุที่เขาไม่แย่งยื้อ
จึงไม่มีใครแย่งชิงกับเขาได้

คติธรรม

- 1) หากท่านเป็นผู้นำแล้ว ท่านควรต้องอ่อนน้อมให้มากที่สุด หากท่านไกลจะเป็นผู้นำ ท่านก็ควรฝึกให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตนไว้
- 2) การเข้าสู่กลไกการแข่งขัน จะมีเหตุผลเอาชนะเขาได้อย่างไร มีแต่ไม่เข้าสู่กลไกการแข่งขันเท่านั้น จึงจะเอาชนะใจคนได้
- 3) การให้อภัยผู้อื่น เป็นการให้โอกาสแก่ตนเองในการฟื้นคืนมิตรภาพ
- 4) วิธีการอยู่ร่วมกับผู้อื่น อยู่ที่ความอดทนอดกลั้นไว้ขีดจำกัด

บทที่ 67

ของวิเศษสามสิ่ง

ทั่วหล้ากล่าวว่เต้ายิ่งใหญ่ ไม่มีใครเหมือน
เป็นเพราะเต้ายิ่งใหญ่มากจนไม่มีอะไรเทียบ
หากเต่าเหมือนสิ่งใด ก็เป็นสิ่งที่เล็กกระจิดจริดมานานแล้ว
ข้ามีสามสิ่งวิเศษ ยืนหยัดรักษาไว้
หนึ่งคือ รักเมตตา
สองคือ ประหยัด
สิ่งทีสามคือ อ่อนน้อมถ่อมตน
มีรักเมตตาจึงกล้าหาญ
ประหยัดจึงมั่งมี
อ่อนน้อมถ่อมตน จึงเป็นผู้นำปวงชน
ปัจจุบันทั้งเมตตาแสวงความกล้า
ทั้งประหยัดแสวงมั่งมี
ทั้งอ่อนน้อม เอาแต่อวดดี
สุดท้ายมีแต่ความตาย
ใช้ความรักเมตตา
สู้รบย่อมมีชัย
รักษาย่อมมีมั่นคง
สวรรค์จะช่วยเหลือ
ด้วยรักเมตตาปกป้องไว้

คติธรรม

- 1) ความแค้นจะไม่อาจสลายความแค้นได้ตลอดกาล มีแต่ความเมตตากรุณาเท่านั้นที่สลายความแค้นได้ นี่เป็นเหตุผลช่วงวินรันดร์
- 2) ผู้มีจิตใจรักผู้อื่นโดยไม่เห็นแก่ตัว จึงจะมีทุกสิ่งทุกอย่าง
- 3) คนเราต้องมีคุณสมบัติตั้งหน้าที่ยอมอยู่ในที่ต่ำ ไม่ชิงดีชิงเด่น มีความนุ่มนวลอ่อนโยน อ่อนน้อมผ่อนปรน ถ่อมตน มีภาวะสูงส่ง กลับสามารถมีชัยไปทุกแห่ง แม้กำแพงเหล็กอันแข็งแกร่งก็มีอำนาจภาพเกรียงไกรที่สามารถทำลายได้
- 4) จงอย่าใจร้อน แม้อยู่ข้างหลัง ขอเพียงมีพลังที่จะพัฒนา ก็มักจะวิ่งมาอยู่ข้างหน้าได้
- 5) เกิดสงครามเพราะสุดวิสัย ขอเพียงมีรักจึงจะสลายสงครามได้

บทที่ 68

ใช้พลังของคน

แม่ทัพที่ดีไม่บ้าบิ่น

ผู้เชี่ยวชาญการรบไม่โมโห

ผู้เชี่ยวชาญชนะข้าศึกไม่ประจันหน้า

ผู้เชี่ยวชาญใช้คนย่อมอ่อนน้อม

นี่คือคุณธรรมที่ไม่ซิงดี

นี่คือการใช้พลังของคน

นี่เรียกว่าบรรทัดฐานสูงสุดแต่โบราณ

คติธรรม

- 1) การตามแก้ปัญหาที่ลำบากมาก ต้องรู้จักพลิกแพลง เหลือที่ว่างไว้ จึงจะมีพื้นที่พลิกแพลงได้
- 2) การบันดลโทษะเป็นสิ่งที่ไม่ดี ต้องรู้จักไม่โกรธ จึงจะมีความกล้าพิชิตความยากลำบากได้
- 3) งานอะไรทนก็รับเหมาทำหมด จะต้องเหน็ดเหนื่อยมากแน่นอน ผู้นำเป็นผู้นำพาคนทำงาน มิใช่ต้องเหมาทำงานจนเหนื่อยตาย
- 4) รวงข้าวที่ห้อยระย้าในฤดูเก็บเกี่ยวบอกเราว่า ฟังต้องเรียนรู้การอ่อนน้อมถ่อมตน ต้นหญ้าที่งอกจากซอกหินได้บอกเราว่า นั่นคือความแข็งแกร่งไม่ย่อท้อถอย เวลาแตะสัมผัสต้นนางอายมันจะค่อยๆ หุบใบ บอกเราว่า อย่าได้เที่ยวกระพือข่าวจนเกินความเป็นจริง
- 5) เมื่อสัมพันธ์กับใครก็ตาม ต้องถามตนเองเสมอว่า ฉันทำตัวเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นหรือไม่ และทำให้เขาได้รับประโยชน์อย่างไร หากฉันไม่อาจใช้ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ความรู้ และพลังจากการฝึกภาวนาทำให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์ เท่ากับว่าฉันได้ติดหนี้เขาไว้

บทที่ 69

ประมาทเข้าศึกภัยมหันต์

พิชัยสงครามว่า

“ไม่รุกรบก่อน

ยินดีตั้งรับ

ไม่รุกตีบหน้า

ยอมถอยร่น”

นี่ก็คือ มีการปฏิบัติการแล้วแต่ดูเหมือนไม่มี

ชูแขนให้บุกเข้าโจมตีแต่ดูเหมือนไม่ได้ชู

บุกตีศัตรูเหมือนไร้ศัตรู

มือถืออาวุธแต่ดูเหมือนไม่ได้ถือ

ประมาทเข้าศึกมีภัยมหันต์

ดูหมิ่นข้าศึกจะสูญเสียของวิเศษ

สองทัพประจันหน้ากัน

ฝ่ายรันทดมีรักเมตตาและเป็นธรรมย่อมกำชัย

คติธรรม

- 1) ผู้มีชีวิต จึงเป็นผู้เข้าร่วมด้วยจิตอาสา ส่วนผู้ไร้ซึ่งชีวิต จึงเป็นฝ่ายถูกกระทำ
- 2) มีความเมตตาและการเอาใจใส่ที่ดี ไม่ว่างงานใดๆ เมื่อผ่านพ้นไปแล้ว จะต้องประสบความสำเร็จแน่นอน
- 3) เมื่อได้ใช้ทั้งกำลังและสติปัญญาไปแล้ว มัวสนใจว่าจะชนะหรือไม่ เป็นเรื่องที่พูดยาก ทุกสิ่งทุกอย่างให้มันเป็นไปตามธรรมชาติ เกิด การปล่อยวางยอมเป็นกำลังอันมหาศาลที่สุด
- 4) ถ้ามีทางหนีทีไล่ ไม่ต้องรีบโต้กลับ เมื่อมีกำลังมากขึ้น มันก็เสื่อมถอยแล้ว โปรดเมตตากรุณาเกิด
- 5) ความเร็วมิใช่เร็วที่คน แต่เร็วที่ความเคยชิน คนเราทุกคนต่างมีความเคยชินที่ไม่ดีกันทั้งนั้น เพียงแต่มากน้อยต่างกัน ขอแต่เขามีจิตใจใฝ่ดี ให้อภัยเขาได้ก็ควรให้อภัย อย่ามองว่าเขาเป็นคนเลว

บทที่ 70

ต้นกำเนิดจิตอริยบุคคล

วาทาข้าเข้าใจง่าย

ปฏิบัติก็ง่าย

แต่ใครๆ ไม่เข้าใจ และทำไม่ได้

คำพูดมีมูลราก

เรื่องราวมีหลักมีรอง

สัตย์ซื่อไม่ใช่โง่

คือไม่อวดตน

ผู้ที่เข้าใจเข้าจึงมีน้อยมาก

ผู้ดำเนินตามรอยจึงทรงคุณค่า

ภายนอกดูพื้่นๆ

มีขุมทรัพย์อยู่ภายใน

คืออริยบุคคล

คติธรรม

- 1) ผู้บรรลุธรรมเหมือนผ้าสีขาวห่อทอง ปุถุชนเหมือนปลอกหมอนมีลายปักที่สวยงาม แต่ใส่ในเป็นหญ้าแห้ง ตราสินค้ำมีชื่อเสียง นั้นตกแต่งและประดับประดาเพื่อคนทั่วไป ส่วนผู้บรรลุธรรมเป็นผู้สมถะเรียบง่ายเท่านั้น
- 2) ไม่ต้องพูดมาก เมื่อเข้าใจความหมายก็ต้องหยุด งานไม่ต้องมาก เมื่อสำเร็จก็ต้องเลิก
- 3) เมื่อมีความรู้ตรงกันคุยกันง่าย ทำงานด้วยกันก็ง่าย จะให้ความรู้เหมือนกันนั้นยาก ต้องตั้งใจอบรมบ่มเพาะ
- 4) โดยทั่วไปต้องเก็บรักษาสิ่งล้ำค่าไว้อย่างทะนุถนอม ไม่จำเป็นต้องอวด

บทที่ 71

รู้จักภาวะจิตตน

รู้แต่ไม่คิดว่าตนถูกต้อง คือยอดคน
ไม่รู้แต่กลับคิดว่าตนถูกต้อง จึงเป็นข้อบกพร่อง
อริยมุคผลไร้ข้อบกพร่อง
เพราะท่านแก้ไขข้อบกพร่อง
รู้ข้อบกพร่องแล้วแก้ไขเท่านั้น
ท่านจึงไร้ข้อบกพร่อง

คติธรรม

- 1) สำหรับสิ่งที่ตนรู้ต้องรู้อย่างชัดเจน ส่วนสิ่งที่ไม่รู้ย่อมต้องให้ความเคารพเสมอ
- 2) ต้นกำเนิดของสิ่งทั้งมวลนั้นยากจะรู้อย่างทะลุปรุโปร่งได้ แต่ในชีวิตกลับมีโอกาสได้พบ
- 3) จงขจัดจิตที่ยึดมั่นถือมั่น ให้ชีวิตตนกลับไปสู่แรกเริ่มของชีวิตแล้วพัฒนาให้ดีขึ้นด้วยตนเองได้ง่าย
- 4) ต้องรับรู้ความเจ็บปวดและการเจ็บไข้ให้ดี จะได้ไม่ต้องเจ็บปวดและเจ็บไข้ นี่คือฝีมือสำหรับทดสอบชีวิต
- 5) หากท่านมองเห็นจุดอ่อนข้อบกพร่องของผู้อื่นเหมือนกับค้นพบจุดอ่อนข้อบกพร่องของตนเองละก็ ชีวิตท่านจะไม่ธรรมดาทีเดียว

บทที่ 72

บารมีแท้จริง

ไม่เกรงกลัวอำนาจบารมี
มหาภัยจะคืบคลานมา
ไม่กดขี่ประชาชนจนไม่เป็นสุข
อย่าบีบบังคับประชาชน
ขอเพียงไม่มีบีบบังคับ
ประชาชนจะไม่ชิงชังและทอดทิ้ง
อริยบุคคลรู้ชัดแจ้งแต่ไม่คิดว่าตนถูกต้อง
รักเกียรติของตนแต่ไม่ถือว่าสูงศักดิ์
จึงทิ้งสิ่งหลังใช้สิ่งหน้า

คติธรรม

- 1) พลังของผู้อยู่เบื้องล่างนั้นอ่อนแอ แต่ในทางกลับกันก็เป็นพลังอันมหาศาล ขุนนางกตขี้อีทา ชาวประชาย์่อมก่อกบฏ โลกจะพินาศย่อยยับ ฟังต้องระมัดระวังให้ดี
- 2) ต้องรู้จักชื่นชมพลังของประชาชน ต้องจัดการให้ดี อย่าได้กตขี้อีทาเป็นอันขาด
- 3) ผู้ใช้อำนาจทางการเมืองมาควบคุมบริหาร หมายถึง ไปควบคุมผู้ปกครองเหล่านั้น ให้อำนาจให้ท่านมาบริหารด้วยตนเองทั้งหมดไม่
- 4) การรับรู้ด้วยตนเองเป็นจุดเริ่มต้นของการรับรู้ทั้งหมด ต้องเข้าใจตนเองเสียก่อน
- 5) ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ แสดงว่าเป็นผู้มีบุญ จึงควรทะนุถนอม ยามที่ฉันทอดครวญไม่มีรองเท้าจะใส่ กลับพบว่าไม่มีเท้า

บทที่ 73

ตาข่ายฟ้ากว้างใหญ่ไพศาล

กล้าแลอวดดีจะต้องถึงชาติ
กล้าแต่ไม่อวดดีย่อมมีชีวิ
ความกล้าสองประเภทนี้ ให้คุณหรือให้โทษ
สิ่งที่สวรรค์เกลียดชัง
ผู้ใดทราบเหตุผล
อธิบายบุคคลให้ความสำคัญต่อสิ่งหลัง
เหตุผลของเบื้องบน ไม่แย้งแต่ชนะได้
ไม่พาทิแต่สนองตอบ
ไม่เรียกหาแต่มาเอง
สุขุมแปรเปลี่ยนเอง
กฎเกณฑ์ตาข่ายฟ้า
กว้างใหญ่ไพศาลแต่ไม่มีสิ่งใดเด็ดขาด

คติธรรม

- 1) หากมีใครมาแหย่ถามท่านว่าท่านกลัวหรือไม่ ท่านก็ตอบเขาอย่างหน้าด้านๆ ว่า ฉันไม่กลัวจริงๆ
- 2) เรื่องราวในโลกมีความลึกลับในตัวเอง เป็นตาข่ายอันกว้างใหญ่ไพศาลไม่มีใครเล็ดลอดได้จริงๆ จงทำใจให้กว้างๆ ไว้เถิด
- 3) การใช้คำสั่งมีผู้ใช้คำบอกกล่าว การใช้คำบอกกล่าวมีผู้ใช้การสื่อด้วยจิต
- 4) ความลึกลับนั้นมิใช่ให้ท่านยอมรับและทำความเข้าใจ แต่ให้ท่านไปสัมผัสและเข้าใจด้วยตนเอง
- 5) ผู้คนไม่มากก็น้อยก่อนจะจากโลกนี้ไป ต่างจะพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า “ไม่รู้จะอย่างไรกับโลกใบนี้ดี น่าเวทนาจริงๆ ”

บทที่ 74

ประมวลกฎหมายอาญาแบบวิภาษ

ประชาไม่กลัวตาย
เหตุใดจึงใช้ความตายไปข่มขู่เขา
หากทำให้ประชากลัวตาย
พวกก่อกรรมทำเข็ญ
จับมาประหารเสีย ใครยังจะกล้าอีก
มีองค์กระเจเพาะดูแลการประหาร
หากผู้ไม่มีหน้าที่มาทำแทน
ตั้งร้อ่านตัดไม้แทนช่างไม้
ผู้ร้อ่าน มักตัดถูกมือตนเอง

คติธรรม

- 1) ความกลัวตายเป็นต้นกำเนิดของความกลัวทั้งปวง หากประชาชน แม้แต่ความตายยังไม่กลัว โลกนี้ก็ต้องเปลี่ยนแปลงแล้ว
- 2) หากต้องโบยตีคนๆ หนึ่ง ขอให้ช้าหน่อยเถิด เพราะว่ามีมหา ธรรมชาตีมี่ความลึกลับที่จะดำเนินวิธีการลงโทษเขาเอง
- 3) เรื่องใดไม่ต้องลงมือทำก็ไม่ทำ เพราะแต่้าธรรมชาติมีคุณธรรมที่ ดีเหลือเกิน
- 4) เปลี่ยนความหวาดกลัวเป็นความเคารพยำเกรง แล้วกลายเป็น ความเคารพด้วยใจ นีมีดีดอกหรือ
- 5) ท่านเหลาจี้เป็นนักคิดของสังคมที่ให้ความสนใจต่อปากท้องของ ประชาชนมาก และถือคนเป็นพื้นฐาน

บทที่ 75

การบำรุงรักษาสุขภาพจนเกินเลย

การที่ประชาหิวโหย
เพราะถูกรีดนาทาเร้นเกินไป
จึงอดอยากปากแห้ง
การที่ประชาปกครองยาก
เป็นเพราะผู้ปกครองทำตามอำเภอใจ
จึงยากแก่การปกครอง
เหตุที่ประชาไม่กลัวตาย
เป็นเพราะผู้ปกครองฟุ่มเฟือย
ประชาจึงไม่กลัวตาย
ไม่ถือบำรุงสุขภาพเกินไป
จึงเป็นผู้ถนอมชีวิต

คติธรรม

- 1) ไต่บังคับบัญชาของนายพลผู้เก่งกล้าไม่มีทหารผู้อ่อนแอ ความเก่งกล้าเช่นนี้มีใช้ทางด้านกำลัง แต่เป็นความเก่งกล้าที่เอาชนะตนเองได้ และเป็นผู้เก่งกล้าที่สามารถถอยไปอยู่หลังสุดได้
- 2) หวังผลและเสแสร้ง ผลงานที่ได้รับอาจยังคงมีจำกัด ส่วนผู้แห้วตามธรรมชาติจึงจะสามารถพัฒนาเองได้ดี
- 3) เมื่อผู้ใดสังกัดไม่คิดจะรักทะนุถนอมชีวิตของตนเมื่อไร องค์กรนี้พึงล้มเลิกนานแล้ว
- 4) ท่านเหลาจื่อเสนอว่าชีวิตนั้นล้ำค่า ไม่เสนอให้จงใจบำรุงรักษาสุขภาพเป็นพิเศษ แต่ให้บำรุงรักษาสุขภาพโดยเป็นไปตามวิถีธรรมชาติ จะได้ผลดีกว่า
- 5) อยู่นอกเหนือความเป็นความตายและผลได้ผลเสีย กลับรักษาชีวิตได้ อยู่หลังกลับได้นำหน้า เป็นวิธีรักษาสุขภาพที่เหนือชั้นกว่า

บทที่ 76

อยู่ในฐานที่อ่อนนุ่ม

มีชีวิตร่างกายจะอ่อนนุ่ม
สิ้นชีวิตจะแข็งทื่อ
ต้นไม้มีชีวิตจะอ่อนละมุน
หลังจากตายแล้วจะเฉาแห้ง
ดังนั้น สิ่งที่แข็งคือไม่มีชีวิต
สิ่งมีชีวิตอ่อนละมุน
อวดอำนาจด้วยทหารไม่ได้ชัย
ต้นไม้ใหญ่จะถูกตัดโค่น
เข้มแข็งใหญ่โตอยู่ที่ฐาน
สิ่งที่นุ่มนวลอยู่ด้านบน

คติธรรม

- 1) เห็นว่าตนถูกต้องแล้วมองผู้อื่นไม่ขึ้น เป็นความโง่เขลาและขาด
ธรรมะ
- 2) หลักการของชีวิตคือ มองจากภายใน มิใช่มองจากภายนอก
และดูจากการพัฒนา มิใช่ดูจากเปลือกนอก
- 3) ผู้เข้มแข็งที่แท้จริงคือผู้อ่อนแอ เป็นผู้มีกระดูกเอ็นอ่อนแต่มีอกำ
ได้แน่นเหมือนดั่งทวารก
- 4) การปฏิบัติอย่างตายตัวมีอะไรดี มิสู้พลิกแพลงตามสภาพที่เป็น
จริง

บทที่ 77

กฎธรรมชาติและหลักเกณฑ์ทางสังคม

กฎธรรมชาติ เหมือนการรังคันธุมิใช่หรือ

สูงไปก่ดลดต่ำลง

ดินคันสูงขึ้นถ้าเล็งต่ำ

มากเกินก็ลดลง

ไม่พอก็เพิ่มเติม

กฎธรรมชาติ ลดส่วนเกินเพิ่มส่วนขาด

แต่การปฏิบัติของผู้คนหาเป็นเช่นนี้ไม่

ตัดส่วนขาดแคลนมาสนองความพอใจผู้เหลือเพื่อ

ใครจะนำสิ่งที่เหลือมาเผื่อแผ่ให้คนทั่วหล้า

มีเพียงผู้มีเต้าเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ อริยบุคคลสร้างสุขแก่ผู้คนไม่ถือเป็นผลงาน

มีคุณูปการแต่ไม่ยกตนมีคุณธรรม

ไม่ทะเยอทะยานกลับสำเร็จ

คติธรรม

- 1) ธรรมชาติมีหลักการปรับคุณภาพ ด้วยการลดส่วนเกินมาเพิ่ม ส่วนขาด แต่ผู้คนมักจะตัดส่วนขาดมาสนองความพอใจแก่ผู้มีเหลือเพื่อ
- 2) คล้อยตามแต่แต่ไม่คล้อยตามอำนาจอิทธิพล คล้อยตามเหตุผล ไม่คล้อยตามคน หลักการนี้ง่ายมาก อยาได้ผสมปนเป
- 3) ขยายโอกาสให้มาก จิตใจจึงจะกว้างขวางเอง ขยายเวลาให้ ยาวขึ้น วิสัยทัศน์จะยาวไกล การขยายเวลาก็ดี ขยายโอกาสก็ ดีย่อมมีรูปแบบที่ใหญ่สมบูรณ์
- 4) สามารถหลุดพ้นจากกรอบในปัจจุบัน โดยอยู่เหนือกว่า ท่าน จะเกิดความปลื้มปิติชนิดที่คาดคิดไม่ถึงจริงๆ

บทที่ 78

ความคิดเห็นที่ถูกต้องดูเหมือนไม่ถูกต้อง

โลกนี้ไม่มีสิ่งใดอ่อนละมุนเท่าน้ำ
ทำลายสิ่งที่แข็งไม่มีสิ่งใดเหนือกว่าน้ำ
ดังนั้น ไม่มีสิ่งใดทดแทนได้
อ่อนพิชิตแข็งได้
นุ่มพิชิตแกร่งได้
ผู้คนทั่วหล้ารู้ดี แต่ทำไม่ได้
อริบุคคลจึงกล่าวว่า ผู้รับอภัยของชาติได้
จึงสมเป็นประมุขของชาติ
ยอมรับภัยพิบัติ จึงเรียกว่าผู้นำได้
พูดด้านตรงเหมือนด้านกลับนั่นเอง

คติธรรม

- 1) คำพูดจะพูดอย่างไรนั้นไม่สำคัญ เรื่องราวจะพัฒนาไปอย่างไรจึงเป็นข้อสำคัญ โปรดให้ความสำคัญกับหลักการและพฤติกรรมที่เป็นรูปธรรม
- 2) ถ้อยคำภาษามีลักษณะสองด้าน เมื่อทำความเข้าใจลักษณะสองด้านนี้แล้ว ตรงเข้าสู่ต้นกำเนิด ท่านจึงจะสามารถเข้าใจเหตุผลของเรื่องราวได้อย่างแท้จริง
- 3) น้ำมีคุณสมบัตินุ่มนวล เข้มแข็งและรุนแรงที่สุด ความนุ่มนวลพิชิตความแข็งแกร่งได้ แต่ความแข็งแกร่งพิชิตความนุ่มนวลไม่ได้
- 4) ชีวิตที่เป็นจริง แนวโน้มของสถานการณ์การล้มล้างและล่มสลายด้วยความนุ่มนวลนำมาซึ่งการพัฒนาที่แท้จริง ไม่จำเป็นต้องเห็นโครงสร้างที่แกร่งเกินไป
- 5) คำพูดด้านตรงเหมือนด้านกลับ แต่ไม่แน่ว่าคำพูดด้านกลับจะเหมือนด้านตรงไปด้วย ด้านตรงด้านกลับ ต้องคิดทบทวนให้ดี หากมีสติ มีความเข้าใจ และสามารถพลิกแพลงได้ คือการฝึกฝนที่แท้จริง

บทที่ 79

วิถีแห่งฟ้าไม่นับญาติ

สลายความแค้น
ต้องมีความแค้นหลงเหลือ
จะจัดการให้เหมาะสมอย่างไร
อริบุคคลรักษาหลักฐานการกู่ยม
ไม่บังคับทางหนี
จัดการสัญญาด้วยคุณธรรม
หากไร้คุณธรรมจะเร่งรัดทางหนี
วิถีเต๋าไม่นับญาติ
มักจะช่วยเหลือคนดี

คติธรรม

- 1) หลังเกิดเหตุการณ์แล้วยังต้องติดตามแก้ไข มิสู้อย่าให้มีเรื่องมีราวเสียดีกว่า หากรู้แต่เนิ่นว่าจะมีเหตุการณ์ในวันนี้ ไหนเลยจะให้เกิดเรื่องดังกล่าว เรื่องเหล่านี้ควรมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาของเหตุการณ์ไว้บ้าง
- 2) ย้อนสู่โฉมหน้าที่แท้จริง ยอมให้มีพื้นที่ว่าง โลกใบนี้จึงจะสวยงามสดงงามมิใช่หรือ
- 3) ในองค์กรที่มีคนมากจะรู้สึกอึดอัดมาก ออกไปอยู่ข้างนอก ทุกสิ่งทุกอย่างจะโล่งสบายมิใช่หรือ เป็นไปได้ต้องขยายองค์กรขึ้นใหม่
- 4) คำพูดประโยคเดียวก็ทำลายคนได้ แต่การบ่มเพาะคนๆ หนึ่ง กลับต้องใช้คำพูดเป็นร้อยเป็นพัน โปรดเหลือเยื่อใยไมตรีไว้ให้มาก

บทที่ 80

สังคมที่รักใคร่ปรองดอง

ประเทศเล็กมีประชาน้อย
หากมีเครื่องใช้ไม้สอยไม่นำมาใช้
ทำให้ประชาชนไม่ยอมย้ายไปถิ่นอื่น
แม้มีรถมีเรือ แต่ไม่ต้องโดยสาร
มีอาวุธพร้อม แต่ไม่ต้องวางแผนรบ
ให้ปวงชนย่อนสู้ยุคเรียบง่าย
กินดีอยู่ดีอาหารงามวัฒนธรรมประเพณีดีงาม
ประเทศเพื่อนบ้านแลเห็นซึ่งกันและกัน
เสียงไก่ขันได้ยินถ้วนหน้า
ประชาชนอยู่จนล้มตาย
ไม่ยอมย้ายไปถิ่นอื่น

คติธรรม

- 1) รังสรรค์ครอบครัวให้มีจิตใจที่อยู่ด้วยกันอย่างสงบไม่มีเรื่องมีราว มีความปรองดองสมานฉันท์เป็นธรรมชาติ ใช้ชีวิตที่สงบ สมถะ และเป็นสุข
- 2) ท่านเหล่าจื่อหวังให้ทุกคนได้ใช้ชีวิตตามอุดมการณ์ที่กินคืออยู่ดี สวมใส่อาภรณ์งามและมีวัฒนธรรมประเพณีดีงาม
- 3) สังคมปัจจุบัน ความเจริญทางวัตถุสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ นับวันผู้คนมีความทุกข์กังวลมากยิ่งขึ้น เราจะขจัดความสับสน วุ่นวาย การแย่งยึดและความทุกข์ในชีวิตให้เป็นจริงกันอย่างไร ใช้ความคิดเหล่าจื่อรังสรรค์ให้ครอบครัวมีความสุขทางใจ อาจ เป็นการเลือกสรรที่เฉลียวฉลาดก็เป็นได้
- 4) ท่านไม่จำเป็นต้องโต้แย้งกับเหตุและผล เพราะเหตุและผลไม่เคยทำให้คนเสียหาย และท่านก็ไม่จำเป็นต้องโต้แย้งกับชะตาชีวิต เพราะดวงชะตาเป็นผู้พิพากษาที่ยุติธรรมที่สุด ความถูกต้อง ความผิดและผลได้ผลเสีย ผลสุดท้ายจึงจะเป็นการตัดสินที่ชี้ขาดได้

บทที่ 81

ช่วยเหลือโดยไม่ชิงดีชิงเด่น

คำพูดเชื่อถือได้ อาจจะไม่สวยหรู
คำสวยหรูไม่แน่ว่าจะเชื่อถือได้
คนดีไม่แก้ต่าง
คนแก้ต่างไม่แน่ว่าเป็นคนดี
ผู้รู้จริงใช้จะรู้มากหลายด้าน
ผู้รู้มากหลายด้านไม่แน่ว่ารู้จริง
อริยบุคคลไม่สะสมเพื่อส่วนตน
ช่วยเหลือผู้อื่นสุดใจตนเองยิ่งมั่งคั่ง
ให้ผู้อื่นเต็มที ตนเองยิ่งอุดมสมบูรณ์
วิถีธรรมชาติ ให้คุณไม่เป็นพิษเป็นภัย
วิถีของอริยบุคคลคือ มอบอุทิศไม่คิดชิงดีกับใคร

คติธรรม

- 1) ต้องฟังคำพูดที่เป็นจริง อย่าฟังคำพูดที่สวดยหรู ต้องคบผู้มีจิตใจดีงาม อย่าคบคนที่พูดเก่ง บางครั้งการเสียเปรียบก็เป็นการได้เปรียบอย่างหนึ่ง
- 2) ให้คุณแก่เขาก็เป็นคุณแก่เรา หลักการนี้เป็นหลักการร่วมเจริญพัฒนาด้วยกัน
- 3) ถอยอยู่หลัง ให้ผู้ที่เหมาะสมขึ้นเวทีมาร้องรำทำเพลงด้วยลีลาใหม่ๆ จึงจะมีบรรยากาศใหม่ๆ
- 4) การไม่แก่งแย่งเป็นภาวะมีธรรมะ (เต๋า) ที่ยิ่งใหญ่ เป็นภาวะจิตที่สมถะและสงบนิ่ง ยิ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งความสุข
- 5) ผู้อื่นจะละเมิดเหตุและผล รวมทั้งใส่ร้ายป้ายสีเราได้ แต่เราจะชิงชังผู้อื่นด้วยเหตุนี้มิได้ เพราะเหตุใด เพราะเราต้องรักษากมลสันดานที่ดีพร้อมและจิตใจที่สงบบริสุทธิ์

ธรรมะเท่าเทียมมีหลักการ
เป็นต้นสายธารแห่งชีวิต
กล่อมเกลาค้นคว้าคิดหาอ่าน
คุณอนันต์มากมหาศาล
ให้แง่คิดคติสติปัญญา
เสริมคุณธรรมเพิ่มคุณค่าจรยาบรรณ
สุดแต่वासนาพาสืบสาน
ชั่วนิรันดร์สันติสุขเอย